

ผลกระทบต่อภาวะ เจริญพันธุ์ที่เกิดจาก
ความเชื่อทางศาสนาและระเบียนประเพณีของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้

โดย

นายลูทธิพงษ์ พรหมไพจิตร

ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๕

๕๖๕

NO 766	๕๖๕ ๖๖๖๔
005494	
วัน เดือน ปี	15 ม.ค. 2565

บทคัดย่อ

ชื่อ เรื่อง ผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ที่เกิดจากความเชื่อทางศาสนาและระเบียนประเพณีของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้

ชื่อ นายสุทธิพงษ์ พรหมไพจิตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่สาม

ปี พุทธศักราช ๒๕๒๓

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบถึงผลกระทบของภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่เกิดจากความเชื่อทางศาสนาและระเบียนประเพณี รวมทั้งความเชื่อ ความเข้าใจ และการยอมรับการวางแผนครอบครัว เพื่อเป็นข้อมูลของงานนโยบายประชากรของชาติเป็นส่วนรวม การวิจัยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ ๔๐๐ ราย ในท้องที่ ๖ หมู่บ้าน ๓ ตำบล ๓ อำเภอ ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี - ยะลา และนราธิวาส) และการวิจัยครั้งนี้ ได้พิสูจน์สมมติฐานจำนวน ๓ สมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของคำสอนทางศาสนา ส่งผลต่อระเบียนประเพณี และมีผลต่อความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ ศรัทธาและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา แต่ความเชื่อทางศาสนา มิได้มีผลต่อแบบแผนการมีบุตร ซึ่งโดยทั่วไป ชาวมุสลิมในภาคใต้ จะมีบุตร ๓ - ๔ คน เป็นส่วนใหญ่ และมีบุตรเกิดรอดเฉลี่ย ๒.๕ คนต่อสตรี ๑ คน แต่โอกาสทางการศึกษาจะทำให้คนมีบุตรต่างกัน กล่าวคือคนที่ไม่เรียนหนังสือไทย มีแนวโน้มที่จะมีบุตร ๕ คนและมากกว่า สูงกว่าคนที่ได้เรียนหนังสือไทย

ในค่านการวางแผนครอบครัว ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้มีความเชื่อว่า การวางแผนครอบครัวผิดหลักศาสนา ถึงร้อยละ ๗๔.๖๐ และมีเหตุผลไม่ยอมรับในสัดส่วนที่สูงถึงแม้จะ เคยได้รับรู้และได้ยินคำเหล่านี้แพร่หลาย นอกจากนี้ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ยังเชื่อว่ายาสมุนไพรสามารถป้องกันมิให้บุตรได้อีกด้วย

ABSTRACT

Title "The Fertility Impact of the Religious Beliefs and Customs of Thai Muslim in Southern Thailand"

Name Mr. Suttipong Prompaijit

Office Faculty of Humanities and Social Sciences,
Prince of Songkla University, Pattani

The Year 1980 - 1981

The objective of this research to conduct a genuine study of the impact on the fertility condition among Thai Muslim Community, which is influenced by religious belief, custom and understanding as well as the acceptability of the family planning devices. It is confident that the result of this research will ultimately provide reliable data for the National Population Policy of Thailand.

The result of this study is based on the primary data collected from 500 respondents of 6 sub-Villages (Muban) 3 Tambons of 3 Ampoes which covers the areas of Pattani, Yala, and Narathivas Provinces. In addition, this study has verified 7 hypotheses.

The study has significantly revealed that the influences of the Islam religious teaching, practice as well as the strong faith, custom among Muslims have not affected their fertility conditions.

In general, each typical Muslim family has from 3 to 4 children. The average survival rate of the new born children is 2.9 per one Muslim woman.

In addition the study has evidently discovered that the educational opportunity affects the size of the family in terms of the number of the children. There is also a notable trend that the uneducated person tends to have 5 or more children higher than the educated one.

As far as the family planning concerned 71.60 percent of the Thai Muslims believe that the practice of birth control or family planning device disagree with their religious principles. There are considerable numbers of the people who refuse the practice of any form of contraceptive devices because of this belief. The majority of the respondents accepted that they have been persuaded to accept the family planning practice through all kinds of mass media. However, Thai Muslim still believe that certain kinds of herbal roots can be effectively used for birth control.

คำนำ

ผู้ทำการวิจัยเรื่องนี้ เป็นชาวพุทธโดยกำเนิด แต่มีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะในประเด็นความเชื่อทางศาสนา ระเบียบประเพณีที่ส่งผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ ซึ่งผู้ทำการวิจัยคิดว่า เป็นเรื่องที่น่าสนใจมากที่คนที่นับถือศาสนาหนึ่ง ได้สนใจอีกศาสนาหนึ่ง

การวิจัยเรื่องนี้ ได้เริ่มทำการศึกษาเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๒๓ ด้วยความยากลำบากพอสมควร ไม่ว่าจะเป็นการเก็บข้อมูลในสนาม หรือการหารูปแบบ ความเชื่อทางศาสนา เพื่อเป็นเกณฑ์ในการศึกษา แต่สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจาก อาจารย์แฉวงเชิง มะแตเฮาะ อาจารย์แผนกวิชาภาษาอาหรับและอิสลามศึกษา อาจารย์ดลมนรรัตน์ บากา ผู้สำเร็จสาขาศาสนาเปรียบเทียบ ซึ่งทั้งสองท่านเป็นอาจารย์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการโครงการวิจัยระดับจุฬาลงกรณ์ในประเทศไทย เรื่องภาวะเจริญพันธุ์และการพัฒนา โดยพิจารณาให้ทุนในการศึกษาและปรับปรุงผลการวิจัย ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผลของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อทางด้านวิชาการ และงานนโยบายของประเทศ ทั้งในระดับชาติและระดับภูมิภาค แต่เนื่องจากขีดความสามารถของการวิจัยมีค่อนข้างจะจำกัด หากมีข้อบกพร่องประการหนึ่งประการใด ผู้วิจัยขออภัยด้วยความยินดี และผู้ที่ทราบในสิ่งเหล่านี้ กรุณาช่วยชี้แนะให้ด้วย จะเป็นพระคุณยิ่ง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ทางวิชาการร่วมกัน

สุทธิพงศ์ พรหมไพจิตร

ผู้ทำการวิจัย

รายการตารางประกอบ

หน้า

ตารางที่ ๑	แสดงร้อยละของประชากรตัวอย่างและหมู่บ้านที่ทำการศึกษา	๒๖
ตารางที่ ๒	แสดงร้อยละของประชากรจำแนกตามเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และกลุ่มอายุ	๒๗
ตารางที่ ๓	แสดงกิจกรรมที่จัด ให้แก่เด็กในการศึกษาหาความ เชื่อทางศาสนาของชาว ไทยมุสลิมในภาคใต้	๒๘
ตารางที่ ๔	แสดงร้อยละของความ เชื่อทางศาสนาของประชากรตัวอย่าง	๓๓
ตารางที่ ๕	แสดงร้อยละของความ เชื่อทางศาสนาและการมีบุตรของชาว ไทยมุสลิมในภาคใต้	๓๔
ตารางที่ ๖	แสดงร้อยละของความ เชื่อทางศาสนาและจำนวนบุตร จำแนกตามจำนวนบุตรที่ต้องการของชาว ไทยมุสลิมในภาคใต้	๓๕
ตารางที่ ๗	แสดงร้อยละของความ เชื่อทางศาสนาและจำนวนบุตร จำแนกตามการศึกษาของชาว ไทยมุสลิมในภาคใต้	๓๖
ตารางที่ ๘	แสดงร้อยละของความ เชื่อทางศาสนาบ้างกลาง และจำนวนบุตรจำแนกตามโอกาสทางการศึกษาของชาว ไทยมุสลิมในภาคใต้	๓๗
ตารางที่ ๙	แสดงร้อยละของความ เชื่อทางศาสนาที่ เกร็งครัดและจำนวนบุตรจำแนกตามโอกาสทางการศึกษาของชาว ไทยมุสลิมในภาคใต้	๓๘
ตารางที่ ๑๐	แสดงร้อยละของความ เชื่อทางศาสนาและจำนวนบุตร จำแนกตามอาชีพของชาว ไทยมุสลิมในภาคใต้	๔๐
ตารางที่ ๑๑	แสดงร้อยละของความ เชื่อทางศาสนาและจำนวนบุตร จำแนกตามหมวดอายุของชาว ไทยมุสลิมในภาคใต้	๔๒
ตารางที่ ๑๒	แสดงร้อยละของความ เชื่อทางศาสนาที่ เกร็งครัดและจำนวนบุตรจำแนกตามอายุ เชิง เศรษฐกิจของชาว ไทยมุสลิมในภาคใต้	๔๓

ตารางที่ ๑๓	แสดงร้อยละของความเชื่อทางศาสนาปานกลางและจำนวนบุตร จำแนกตามอายุเชิงเศรษฐกิจของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้	๕๕
ตารางที่ ๑๔	แสดงร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว จำแนกตามเหตุผลว่าขัดหลักศาสนาหรือไม่	๕๖
ตารางที่ ๑๕	แสดงร้อยละของความเชื่อทางศาสนาหรือทัศนคติในการ วางแผนครอบครัวของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้	๕๗
ตารางที่ ๑๖	แสดงร้อยละของความเชื่อทางศาสนาและจำนวนบุตร จำแนกตามเหตุผลว่าการวางแผนครอบครัวขัดหลักศาสนา ของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้	๕๗
ตารางที่ ๑๗	แสดงร้อยละของประชากรชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ต่อการ ได้รู้รู้ว่าการวางแผนครอบครัว	๕๘
ตารางที่ ๑๘	แสดงร้อยละของความเชื่อแบบดั้งเดิมของชาวไทยมุสลิมใน ภาคใต้เกี่ยวกับชาติที่มองกันไม่ให้เป็นบุตร	๕๐
ตารางที่ ๑๙	แสดงร้อยละของสังคมวัยและปฏิบัติการวางแผนครอบครัว ของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้	๕๑

คำนำ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
รายการตารางประกอบ	ง
บทที่ ๑ บทนำ	๑
- สภาพของปัญหา	๑
- วัตถุประสงค์	๓
- ขอบเขตการศึกษาทั้งหมด	๔
- สอวนศึกษา	๔
- นิยามศัพท์	๕
บทที่ ๒ การออกแบบเครื่องมือวิจัย	๖
- ความเชื่อ	๖
- เทคนิคสัมพัทธ์ การประเมินผู้รู้และการวางแผนครอบครัว	๑๑
- ประเด็น	๒๑
บทที่ ๓ วิจัยดำเนินการวิจัย	๒๕
- กลุ่มตัวอย่างและลักษณะประชากร	๒๕
- เครื่องมือในการศึกษา	๒๘
- เครื่องมือในการหาเกณฑ์ความเชื่อทางศาสนา	๒๘
- แบบสัมภาษณ์	๓๑
- การรวบรวมข้อมูล	๓๑
- การกระทำข้อมูล	๓๑

บทที่ ๔	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๓๖
บทที่ ๕	สรุปผลการวิจัยและข้อ เสนอแนะ	๕๒
บรรณานุกรม		๕๗

บทที่ ๑

บทนำ

๑. สภาพของปัญหา

เนื่องจากอัตราการเพิ่มประชากรของประเทศไทย กำลังเป็นที่สนใจและศึกษากันอย่างกว้างขวางในปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะตัวแปรที่สำคัญคือภาวะเจริญพันธุ์ (Fertility) ทั้งนี้เพราะการศึกษาในเรื่องดังกล่าว สามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาประเทศชาติได้ตรงตามเป้าหมาย ในรายละเอียดภาวะเจริญพันธุ์ สามารถดูแนวโน้มและแบบแผนการเพิ่มประชากร การเกิดทดแทน และทำนายลักษณะโครงสร้างของประชากรในอนาคตได้ จึงนับว่ามีความจำเป็นสำหรับการวางนโยบายของชาติ ที่ควรสอดคล้องกับนโยบายประชากร เพราะประชากรนอกเหนือจากเป็นผู้ผลิตแล้ว ประชากรยังอยู่ในฐานะผู้บริโภคอีกด้วย และเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างยิ่งของประเทศชาติ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังมุ่งพัฒนาทุก ๆ ด้าน ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ มีนโยบายทางด้านประชากรในการที่จะลดอัตราการเกิด โดยผ่านโครงการการวางแผนครอบครัว และโครงการประชากรศึกษา รัฐบาลได้ขยายและเร่งรัดปรับปรุงการบริการต่าง ๆ ทั้งในเขตทศกัณฐ์ ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมทั้งในสังคมเมืองและชนบทที่อยู่ห่างไกล ตลอดจนชนกลุ่มน้อยที่ยังไม่เข้าใจในการวางแผนครอบครัว และไม่ยอมรับบริการเป็นต้น (๑) และถึงแม้ว่าการดำเนินนโยบายของโครงการทั้งสองจะบรรลุผลสำเร็จก็ตาม แต่ก็น่าจะไม่ใช่เป็นบรรทัดฐานที่จะไม่ศึกษากันต่อไป ทั้งนี้เพราะสภาพสังคม เศรษฐกิจได้มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยเฉพาะสังคมบางสังคมในประเทศไทย ที่มีลักษณะขององค์ประกอบทางสังคมแตกต่างกัน เช่น

---

(๑) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กองวางแผนประชากรและกำลังคน เอกสารกิจกรรมประชากรในประเทศไทย. (กรุงเทพฯ : พฤษภาคม, ๒๕๒๒), หน้า ๑๐.

สังคมชาวไทยมุสลิมใน ๓ จังหวัดภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส)

โครงสร้างทางสังคมของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ มีลักษณะผิดแผกแตกต่าง โดยทั่วไป ทั้งในด้านความเชื่อทางศาสนา ข้อปฏิบัติ ระเบียบประเพณี และแนวทางของวัฒนธรรม - แม้แต่ชาวไทยมุสลิมในภาคอื่น ๆ ก็ยังมีข้อปลีกย่อยที่แตกต่างกันไปอีก เช่น การใช้ภาษาในการสื่อความหมาย บทบาทสำคัญจากอิทธิพลของความเชื่อทางศาสนา และระเบียบประเพณีน่าจะส่งผลต่อการปฏิบัติของประชาชน ดังนั้นในการศึกษาเรื่องนี้ จึงต้องการแสวงหาความรู้ว่า อิทธิพลจากความเชื่อเหล่านี้ จะมีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์อย่างไรบ้าง ซึ่งถึงแม้ว่าโครงการวางแผนครอบครัว ได้เผยแพร่และเร่งเร้าให้ประชาชนยอมรับหลักการ แต่ในสังคมมุสลิมยังไม่สามารถยืนยันได้ชัดเจนว่า ประชาชนจะยอมรับกันอย่างกว้างขวาง เพราะจากข้อมูลชี้ให้เห็นว่า ที่จังหวัดยะลา อันเป็นที่ตั้งศูนย์อนามัยแม่และเด็ก และเป็นจังหวัดที่มีประชาชนมุสลิมหนาแน่น มีผู้ไปรับบริการเป็นผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ประมาณ ๒๔๔ ราย ในขณะที่ผู้นับถือศาสนาพุทธไปรับบริการ ๒,๐๒๘ ราย ในปี ๒๕๒๑ ประมาณ ๒๓๑ ราย ในขณะที่ผู้นับถือศาสนาพุทธ ๒,๘๒๔ ราย ในปี ๒๕๒๒ และในช่วงตั้งแต่เดือนมกราคม - พฤศจิกายน ๒๕๒๓ มีผู้นับถือศาสนาอิสลามไปรับบริการเพียง ๒๔๔ ราย ในขณะที่ผู้นับถือศาสนาพุทธไปรับบริการถึง ๒,๔๕๔ ราย ในศูนย์แห่งเดียวกัน (๒) จากการที่ชาวมุสลิมยอมรับและไปใช้บริการการวางแผนครอบครัวน้อยเช่นนี้ จึงมีข้อสงสัยว่าน่าจะมีสาเหตุอื่น ๆ ที่มีผลเกี่ยวข้องด้วยโดยเฉพาะในเรื่องอิทธิพลของความเชื่อทางศาสนา และระเบียบประเพณี เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเรื่องดังกล่าวนี้ว่าเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน ละเอียดย่อ และเป็นเรื่องที่อ่อนไหวต่อความรู้สึก จึงมักไม่มีใครสนใจมากนัก ผู้วิจัยได้มีโอกาสคลุกคลีกับสภาพสังคมเหล่านี้ และมีความสนใจศึกษาวิจัยในเรื่องเหล่านี้เป็นอย่างดี

---

(๒) ข้อมูลจาก ศูนย์อนามัยแม่และเด็ก เขต ๔ จังหวัดยะลา กระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. ๒๕๒๑, ๒๕๒๒ และเดือนมกราคม - พฤศจิกายน ๒๕๒๓.

เพราะคาดว่าผลการวิจัยจะนำมาสู่ประโยชน์ที่แท้จริงในการพัฒนาประเทศได้ จึงมองเห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญและไม่ควรละเลยไป

๒. วัตถุประสงค์

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

๑. เพื่อต้องการทราบถึงผลกระทบของภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่เกิดจากความเชื่อทางศาสนาและระเบียบประเพณี
๒. เพื่อต้องการทราบถึงผลของความเชื่อทางศาสนา ต่อการยอมรับการวางแผนครอบครัว
๓. เพื่อต้องการทราบถึงความเชื่อทางศาสนา ระเบียบประเพณี หรือความเชื่อดั้งเดิมต่อการมีบุตร
๔. เพื่อศึกษาถึงภาวะเจริญพันธุ์ต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา อาชีพ เป็นต้น

๓. ความสำคัญของปัญหา

๑. เป็นเรื่องที่ถูกคนหลายฝ่ายสนใจ เพื่อนำผลการศึกษาไปประกอบการแก้ปัญหา หรือศึกษาปัญหาอื่นต่อไป
๒. เป็นเรื่องที่จะช่วยสรุปในด้านผลกระทบของภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมที่เกิดจากแนวคิดทางด้านวัฒนธรรม คือจากความเชื่อทางศาสนา และระเบียบประเพณี ตลอดจนความเชื่อดั้งเดิม
๓. เป็นข้อมูลสำหรับนโยบายประชากร ระดับภูมิภาค และระดับประเทศต่อไป
๔. เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องระหว่างประชากรกับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

๔. ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาในบริเวณชุมชนชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส ในท้องที่ (๑) หมู่บ้านตันออง หมู่บ้านทุ่งยาว ตำบลโคกโพธิ์ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จำนวน ๑๗๐ ราย (๒) หมู่บ้านบันนังสือวา หมู่บ้านจืองา ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา จำนวน ๑๖๐ ราย (๓) หมู่บ้านกำปงปีแซ หมู่บ้านดูโอบ๊ะบือซา ตำบลดูโอบ๊ะบือซา อำเภอเย็งอ จังหวัดนราธิวาส จำนวน ๑๗๐ ราย

๕. สมมติฐาน

๑. ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาในระดับที่แตกต่างกัน น่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกัน
๒. ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาในระดับที่แตกต่างกัน มีความต้องการที่จะมีบุตรต่างกัน
๓. ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาปานกลาง ซึ่งมีโอกาสได้เรียนหนังสือไทย และไม่ได้เรียนหนังสือไทย น่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกัน
๔. ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัด ซึ่งมีโอกาสเรียนหนังสือไทย และไม่ได้เรียนหนังสือไทย น่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกัน
๕. ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัด มีอายุเชิงเศรษฐกิจแตกต่างกัน น่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกัน
๖. ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาปานกลาง มีอายุเชิงเศรษฐกิจแตกต่างกัน น่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกัน
๗. ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน น่าจะมีทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวต่างกัน

นิยามศัพท์

ชาวไทยมุสลิม	คือคนไทยที่นับถือศาสนาอิสลามโดยทั่วไป
ความเชื่อทางศาสนา	คือความเชื่อที่ยึดมั่นตามคำสอนทางศาสนาอิสลาม
ความเชื่อทางศาสนา- เคร่งครัด	หมายถึงชาวไทยมุสลิมที่ยึดมั่นตามหลักศรัทธา และหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลามอย่างเข้มงวด วัตถุประสงค์จากกิจกรรม ของการปฏิบัติ คำเฉลี่ยตั้งแต่ ๗๐ - ๑๐๐% ตามเกณฑ์ทางศาสนา
ความเชื่อทางศาสนา- ปานกลาง	หมายถึงชาวไทยมุสลิมที่ยึดมั่นตามหลักศรัทธา และหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลามไม่เข้มงวดนัก แต่ก็ไม่ละเลย ตั้งแต่ ๔๐-๖๙% ตามเกณฑ์ทางศาสนา
ความเชื่อทางศาสนาน้อย	หมายถึงชาวไทยมุสลิมที่ยึดมั่นตามหลักศรัทธา และหลักปฏิบัติของศาสนาอิสลามไม่เข้มงวด และละเลยในหลักธรรมบางครั้ง นับตั้งแต่ ๓๙% ลงมา
มัสยิดหรือสุเหร่า	หมายถึงสถานที่ที่ชาวมุสลิมไปทำการนมาซ และสักการะพระอัลล้าห์
โต๊ะอิหม่าม	หมายถึงผู้ทำหน้าที่ในการประกอบศาสนกิจบางอย่างในมัสยิดและสุเหร่า
ขอเต็บ	หมายถึงผู้บรรยายธรรมในศาสนาอิสลาม
การศึกษา	หมายถึงการศึกษาระดับมัธยม ตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ

บทที่ ๒

บรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากการศึกษาริชาลัยเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา ระเบียบประเพณีของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ กับภาวะเจริญพันธุ์ และการศึกษาริชาลัยในเรื่องที่ใกล้เคียง มีผู้สนใจศึกษาน้อยมาก เพราะเป็นเรื่องของค่านิยม (Value) ต่อปรากฏการณ์การเกิดของประชากร เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้สึก และความนึกคิดของประชาชน นอกจากผู้ที่สนใจจริง ๆ ในเรื่องดังกล่าว เท่านั้นที่จะศึกษา

ก. ความเชื่อ

ความเชื่อทางศาสนา เป็นระบบความเชื่อที่ผู้นับถือศาสนาใด ๆ ยอมรับและนำไปปฏิบัติ วิธีการต่าง ๆ ซึ่งจะแสดงออกในรูปของพิธีกรรม (Ritual) การเคารพบูชาเป็นประจำ (Routine of worship) และรวมไปถึงการจัดกิจกรรมตามแบบแผนประเพณีธรรมเนียม และพิธีการต่าง ๆ ^(๓) ซึ่งเปรียบได้ว่าความเชื่อทางศาสนา เป็นแบบแผนของพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมนั้น ๆ ที่จะถ่ายทอดคุณลักษณะให้สืบต่อไปจนถึงรุ่นลูกหลาน ^(๔) และความเชื่อทางศาสนา มีผลต่อความเป็นอยู่ของคน โดยเฉพาะสังคมชนบทเป็นอย่างมาก ไม่ว่าในสังคมนั้นจะนับถือศาสนาอะไรก็ตาม ซึ่งได้มีผู้เสนอข้อคิดเห็นว่า มูลเหตุของการเกิดศาสนาและกระบวนการแห่งความเชื่อดังกล่าว อาจเกิดจากความไม่รู้เหตุผล (อวิชชา) เกิดจากความกลัว เกิดจากความจงรักภักดี เกิดจากปัญญา (ความรู้เหตุผล) เกิดจากอิทธิพลของคนสำคัญ ๆ และเกิดจากสิทธิการเมือง

---

(๓) อุทัย ศิริขันธ์, สังคมวิทยาประยุกต์. (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, ๒๕๑๔), หน้า ๓๐๕.

(๔) Ralph L. Beals and Harry Hoijer, An Introduction to Anthropology. (The Macmillan Company, 1971), p. 436.

เป็นต้น (๕)

ถ้าวิเคราะห์ถึงทัศนคติต่าง ๆ ของมนุษย์ ที่ก่อให้เกิดการค้นคว้าทดลอง อันเป็นบ่อเกิดของวิทยาศาสตร์ ที่มนุษย์ต้องสะสมมาเป็นเวลาหลาย ๆ พันปี โดยลำพัง ตั้งแต่ทัศนคติทางอารมณ์ ทัศนคติทางการกระทำ ทัศนคติทางศาสนา ทัศนคติทางปรัชญา และทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ ศึกษาได้ว่า ทัศนคติทางศาสนา ก็มีส่วนสำคัญเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางสังคมของมนุษย์ด้วย เพราะเป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ ที่จะรู้ ความสลับของจักรวาล และแผนการของพระผู้เป็นเจ้า การเรียนรู้ซึ่งทางจิตวิญญาณ เพื่อทำความดีสูงสุด และจุดหมายปลายทางของชีวิตมนุษย์^(๖) และสอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า เมื่อพิจารณาถึงความรู้ที่ได้รับจากศาสนา บ่อยครั้งกับความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ตรงที่ว่า ความรู้ที่ศาสนาสั่งสอน มีส่วนที่อยู่พื้นเดิมของการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ (๗)

การนับถือบูชาตามความเชื่อทางศาสนา จะเป็นกิจกรรมทางสังคมประจำกลุ่มของตนเอง เป็นการแสดงออกทางสัญลักษณ์ประจำศาสนาที่นับถือ (๘) ซึ่งพบว่า

---

(๕) เสฐียร พันธงชัย, ศาสนาเปรียบเทียบ เล่ม ๑. (กรุงเทพฯ : แพรวศึกษา, ๒๕๑๓), หน้า ๑๘.

(๖) ไรน่าน อรุณรังษี, ความมหัศจรรย์ของอัล-กุรอาน. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหามาน, ๒๕๒๑), หน้า ๔๑.

(๗) ปีรภัค สยามวาลา, ระบอบแห่งความเชื่อถือ. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายสัมพันธ์, ๒๕๒๑), หน้า ๖๔.

(๘) บุญลือ วันทายนต์, สังคมวิทยาศาสนา. (คำบรรยายมหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๑๘), หน้า ๗.

ชาวไทยมุสลิมใน ๓ จังหวัดภาคใต้ เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีความเคร่งครัดในศาสนาเป็นอย่างมาก เพราะศาสนาอิสลาม สอนให้อิสลามมีความศรัทธาอย่างแท้จริง ปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กรอบของคำของคำสอนทางศาสนา ทั้งนี้เพื่อไปสู่จุดหมายสูงสุด (Summum Bonum) นั้น อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นสวรรค์และไถยนามแท้จริงของศาสนาอิสลาม หมายถึงการมอบน้อมตนเองยังพระประสงค์ของอัลลอฮ์ ซึ่งพระประสงค์นั้นเป็นความดีทั้งหมด สันติ (๙) และผู้ปฏิบัติตามหลักการนี้ ได้ชื่อว่ามีศรัทธา (๑๐) ซึ่งหน้าที่ของมุสลิมจึงมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อพระเจ้า และหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกัน สิ่งเหล่านี้จึงเชื่อมโยงมาสู่จริยธรรม และแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ของสังคมที่อยู่ร่วมกัน ทั้งในการพูดจา การร่วมประเวณี ความสะอาด การบริจาคทาน เป็นต้น

การศึกษาเรื่องความเชื่อและความศรัทธาของมนุษย์ จึงเป็นเรื่องลำบากแก่การตัดสินใจ โดยเฉพาะในเรื่องศาสนา ซึ่งมีบทบัญญัติไว้ชัดเจนและตายตัว ศาสนาอิสลามถือว่าเป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติ อิสลามไม่เห็นพ้องด้วยกับการหัดไม้หัดมือ นั่งรอความหวังอย่างเกียจคร้าน และไม่เห็นด้วยกับการสร้างค่านิยมอย่างไร้ประโยชน์ อิสลามสอนว่าการศรัทธาไม่ได้เป็นการประกาศออกมาอย่างเปิดเผยเพียงอย่างเดียว แต่การศรัทธาจะเป็นกำลังสำคัญของชีวิตด้วย การประกอบภารกิจจะต้องหวังพรมมาจากศรัทธาในอัลลอฮ์ ศาสนาคือการแสดงออกโดยการกระทำ ไม่เพียงแต่การสรรเสริญด้วยวาจา และรับใช้ด้วยริมฝีปาก (๑๑)

---

(๙) Mohammed Marmaduke Pickhall, Holy Quran. (Pakistan, 1930), p. 9.

(๑๐) โมฮัมมัด ฮับตุลกาเดร์, ศาสนาอิสลามและชาวไทยมุสลิมใน ๔ จังหวัดภาคใต้ (กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, ๒๕๒๐), หน้า ๘.

(๑๑) มูญาฮิด (นามแฝง), แนะนำศาสนาอิสลาม (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อัล-ญูฮาด, ๒๕๕๑), หน้า ๑๖.

การศรัทธาจึงต้องแสดงออกในรูปการปฏิบัติ อันเป็นการพิสูจน์ถึงความเชื่อที่แท้จริง ศาสนาอิสลามจึงมีทั้งข้อห้ามและข้อปฏิบัติ ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า อิสลามต้องการความรู้ และการนำไปปฏิบัติ ความรู้ที่ปราศจากการนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ เสมือนต้นไม้ที่ปราศจากผล (๑๒)

หลักศรัทธา ได้แก่

๑. ศรัทธาคือยกภาพในพระเจ้าองค์เดียว คือ อัลลอฮ์ ทั้งในด้านการเป็นพระผู้เป็นเจ้า ในด้านคุณลักษณะ และในด้านการกระทำของพระองค์
๒. ในบรรดาเทวทูต (มาลาอิกะฮ์) ของพระองค์ ซึ่งมีมากมาย ทำหน้าที่ต่าง ๆ กัน ตามที่พระองค์กำหนดไว้
๓. ในบรรดาศาสนทูตทั้งหลายของพระองค์ โดยเฉพาะพระศาสดามุฮัมมัด ซึ่งถือว่าเป็นศาสนทูตองค์สุดท้ายของพระองค์
๔. ในบรรดาพระคัมภีร์ทั้งหลายของพระองค์ และพระคัมภีร์เล่มสุดท้าย คือพระคัมภีร์กุรอาน
๕. ในการที่มนุษย์ทุกคนจะต้องกลับมาใช้ชีวิตอีกครั้งหนึ่ง หลังจากได้เสียชีวิตครั้งแรกไปแล้ว เพื่อรับผลงานที่ได้กระทำไว้ในชีวิตครั้งแรกของตน ทั้งที่ดีและชั่ว ผู้ใดทำดีได้รับกุศลผลบุญ และผู้ใดทำชั่วก็ได้รับบาปผิดที่ได้ทำไว้
๖. ในชีวิตของแต่ละคน ซึ่งพระเจ้าได้กำหนดไว้สำหรับแต่ละคน ทั้งที่ดีและร้าย ซึ่งจะต้องเป็นไปตามที่พระผู้เป็นเจ้ากำหนดไว้ ผู้ใดไม่มีส่วนที่จะให้ลืชีวิตที่ดี หรือร้ายแก่มนุษย์ได้

---

(๑๒) Muhammad Atiya AL - Ibrashi, "การศึกษาในอิสลาม" ศาสตร์ในอิสลาม (กรุงเทพฯ : สมาคมมุสลิมแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๙), หน้า ๒๑.

หลักปฏิบัติ ได้แก่

๑. ประกาศว่าปฏิญาณว่า ไม่มีพระผู้เป็นเจ้านอกจากอัลลอฮ์ และพระศาสดา มุฮัมมัด เป็นศาสนทูตของพระองค์

๒. การดำรงละหมาดวันละ ๕ เวลา คือ เวลาเช้าตรู่ก่อนดวงอาทิตย์ขึ้น เวลาเที่ยงเศษ ๆ เวลาเย็น เวลาตะวันตก และเวลาค่ำหลังจากตะวันตกประมาณ หนึ่งชั่วโมงครึ่ง

๓. การบริจาคส่วนหนึ่งของทรัพย์สินที่เก็บไว้ ที่ได้มาจากการประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่สุจริต อาทิเช่น การค้าขาย การรับจ้าง และการอุตสาหกรรม เป็นต้น ตลอดจนผลผลิตทางด้านการเกษตรและอื่น ๆ ตามกฎเกณฑ์และวิธีการที่ทางศาสนากำหนดไว้

๔. การถือศีลอดในเดือนรอมฎอนตลอดทั้งเดือน สำหรับผู้ที่อยู่ในเกณฑ์จะต้องถือศีลอด

๕. การไปประกอบพิธีฮัจญ์ ณ ไบตุลลอฮ์ สำหรับผู้ที่อยู่ในเกณฑ์จะต้องไปประกอบศาสนกิจที่เกี่ยวกับพิธีฮัจญ์นี้ (๑๓)

พิจารณาได้ว่า ไม่ว่าจะ เป็นหลักการศรัทธาและหลักการปฏิบัติ ล้วนแล้วแต่เป็นการส่งเสริมให้ประกอบความดีอยู่ในระเบียบวินัย และต้องเคร่งครัดต่อกฎบัญญัติเหล่านี้ ซึ่งหลักการทั้ง ๓ อย่างคือ หลักศรัทธา หลักปฏิบัติ และการประกอบความดี ฉายาอาหรับเรียกว่า "อีมาน" "อิสลาม" และ "อิยะฮฺฮาน" (๑๔)

ความเชื่อนั้นว่า อัลลอฮ์เป็นผู้ทรงบังเกิดเรา เป็นผู้สร้างโลก ทรงเป็นเจ้าของ

(๑๓) ศ็อดด์ หะยีคิน, แนวอิสลาม. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายสัมพันธ์-ฮัร-รอปีเฆาะฮ์, ๒๕๑๔), หน้า ๘๓ - ๘๔.

(๑๔) มุณีร มุหะหมัด, หลักการศรัทธาในศาสนาอิสลาม. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายสัมพันธ์-ฮัร-รอปีเฆาะฮ์, ๒๕๒๒), หน้า ๕.

และทรงเป็นผู้ปกครองแล้ว... ชีวิตความเป็นอยู่ทางสังคมก็ดี วัฒนธรรมก็ดี เศรษฐกิจ
ก็ดี สถาบันการศึกษานะอื่น ๆ ต้องเป็นไปตามบัญญัติของอัลลอฮ์ทั้งสิ้น รวมทั้งการใช้
ธรรมเนียม การศาล นโยบายเกี่ยวกับสงคราม การทำสัญญาสงบศึก การติดต่อระหว่าง
ประเทศ ก็ให้เป็นไปตามหลักและขอบเขตที่อัลลอฮ์ทรงกำหนดไว้แก่มวลมนุษย์เช่นกัน (๑๕)

มุสลิมถือว่า อัล-กูรอ่าน เป็นคัมภีร์ที่แนะแนวทาง (ฮุกูมา) หรือเป็นเครื่องชี้ทาง
สำหรับมนุษย์ ในการดำเนินชีวิตเป็นธรรมเนียมของชีวิต (Code of Life) ที่เดียว (๑๖)

ก. เพศสัมพันธ์ ภาวะเจริญพันธุ์ และการวางแผนครอบครัว

เนื่องจากมุสลิมพึงต้องปฏิบัติตามหลักศรัทธา และหลักการปฏิบัติ ตามธรรมนุก
ของชีวิตดังกล่าว ดังนั้นคัมภีร์อัล-กูรอ่าน จึงเป็นคัมภีร์ที่มีความสมบูรณ์ ทั้งในด้าน
เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของมนุษย์ ในหลักการปฏิบัติจึงมีทั้งข้อห้ามการปฏิบัติ
และข้อสั่งเสริมการกระทำ โดยเฉพาะข้อห้ามที่เกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ มีความเข้มงวดมาก
เช่น ห้ามผิดประเวณี ไม่ว่าจะด้วยการยินยอมตกลง สติระใจด้วยกันทั้งสองฝ่ายก็ตาม และ
ข้อห้ามในเรื่องผิดประเวณีนี้ อิสลามมิเพียงแต่ห้ามการผิดประเวณีอย่างเดียว แต่อิสลาม
ยังห้ามสื่อของการชักนำไปสู่ของการผิดประเวณีอีกด้วย ดังนั้นสังคมระหว่างเพศจะต้องมี
ขอบเขตจำกัด อิสลามห้ามทำชู้ แต่สั่งเสริมการสมรส และไม่สั่งเสริมการหย่าร้าง
โดยเฉพาะการหย่าร้างที่เงื่อนไขหลายอย่าง เช่น ห้ามหย่าตอนตั้งครรภ์ ห้ามหย่าใน
ขณะมีอารมณ์โมโห เป็นต้น (๑๗)

---

(๑๕) อบูล ออะลา เบาว์ดูดี, อิสลามกับอารยธรรมสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์อัล-ญิฮาด, ๒๕๒๒), หน้า ๓๐ - ๓๑.

(๑๖) มุญาฮิด (นามแฝง), เล่มเดียวกัน, หน้า ๒๑.

(๑๗) มุญาฮิด (นามแฝง), เล่มเดียวกัน, หน้า ๔๑ - ๔๔.

ความเชื่อทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับเพศสัมพันธ์ มีปรากฏชัดเจนในบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องการร่วมประเวณี ตัวอย่างว่า สิ่งต้องห้ามสำหรับพวกเขาในขณะที่ถือพรอม (ถือพรอม หมายถึง เครื่องแต่งกายที่ชาวหมุดจะขณะทำพิธีหัจญ์) มีอยู่ ๘ ประการ และ ๑ ใน ๘ ประการคือ ห้ามหลับนอนกับภรรยา (๑๘) และในเดือนถือศีลอด (เดือนรอมฎอน) ก็ให้งดเว้นในการร่วมประเวณีด้วยความตั้งใจในเวลากลางวัน (๑๙) จากข้อความที่กล่าวถึง ชี้ให้เห็นว่าศาสนาอิสลาม ยังบ่งชี้ห้ามมิให้คนร่วมเพศในบางช่วงบางลักษณะและบางเวลา น่าจะเป็นการช่วยลดอัตราการทำผิดที่มีโอกาสจะตั้งครภได้ หรือแม้แต่การที่คู่สมรสชายมุสลิมอาจจะมีการรภได้ ๔ คน ในเวลาเดียวกัน หากสามารถเลี้ยงดูได้ทั่วถึง ซึ่งอาจจะทำให้สตรีมีโอกาสจะมีบุตรได้น้อยกว่าการมีคู่สมรสแบบตัวเดียวเมียเดียวก็เป็นได้ (๒๐)

มีข้อน่าสนใจเกี่ยวกับสตรีในอิสลาม ถึงบทบาทของสตรีว่า จะไม่มีโอกาสได้รับสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมผู้ชาย ซึ่งพิจารณาได้จาก ในคัมภีร์อัล-กุรอาน ได้บัญญัติไว้ชัดเจนว่าไม่ว่าหญิงชายก็ตาม หากปฏิบัติตามหลักการอิสลามแล้ว ย่อมต้องได้รับรางวัลตอบแทนเท่าเทียมกัน สุดแล้วแต่ความพยายาม (๒๑) จึงเป็นการให้สิทธิสตรีเท่าเทียมกับผู้ชายทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นฐานะทางบ้านจิตใจ สติปัญญา

(๑๘) ผู้มุสลิมแห่งประเทศไทย, "ความสำคัญของการบิเพื่อฮัจญ์และวิชิบัญญัติ," การบิเพื่อฮัจญ์ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วงศ์เสงี่ยมการพิมพ์, ๒๕๑๖), หน้า ๕.

(๑๙) โมฮัมมัด ฮับดุลกาเดร์, เลี้ยงเดียวกัน, หน้า ๑๕.

(๒๐) ชุจดีกัย บุรุษดีน, ไทยมุสลิม (กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, ๒๕๑๙), หน้า ๑๔๕.

(๒๑) สยามพร รัตนวิทย์, สตรีในอิสลาม. (กรุงเทพฯ : วุฒิชัยการพิมพ์, ๒๕๒๓), หน้า ๖.

การที่ซื้อข้ามความสัมพันธ์ทางเพศที่เคร่งครัด จึงไม่ใช่เป็นการริดรอนสิทธิเสรีภาพ แต่เป็นการจรรยาโง่ใหม่บุษย์อยู่ในสังคมที่เป็นระเบียบ การล่วงประเวณีไม่เพียงแต่จะเป็นบาปเท่านั้น แต่อิสลามถือว่า เป็นอาชญากรรมที่ต้องลงโทษเช่นเดียวกับการลักทรัพย์ หรือฆาตกรรมด้วย โดยจะลงโทษหักเดียวกันทั้งชายและหญิง (๒๒) ทั้งนี้ ในสังคมมุสลิม จึงไม่มีระบบการแต่งงาน การสังฉันระหว่างชาย-หญิง การเสพของมีนเมา อันชักนำไปสู่เพศสัมพันธ์ เป็นต้น

ในเรื่องภาวะเจริญพันธุ์ จากการวิจัยเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ ชาวมุสลิมในภาคใต้ดูเหมือนว่ามีข้อมูลที่ปรากฏ เป็น ๒ แนวคือ แนวคิดหนึ่งได้ศึกษาพบว่า ภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทยมุสลิม ต่ำกว่าชาวไทยพุทธ โดยที่สตรีชาวไทยมุสลิมมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย ๒.๘ คน ต่อสตรี ๑ คน ในขณะที่สตรีชาวไทยพุทธ มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย ๓.๖ คน ต่อสตรี ๑ คน (๒๓) เพราะถ้าพิจารณาจากความเชื่อทางศาสนา และข้อปฏิบัติที่กล่าวมาแล้ว ก็น่าจะทำให้ชาวไทยมุสลิมมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำได้ และเมื่อพิจารณาถึงเรื่องการสมรสและหย่าร้างก็จะพบว่า ตามหลักการทางศาสนาอิสลาม ได้บัญญัติในคัมภีร์อัลกุรอาน ตกเดือนชายมิให้หย่าร้างแก่สตรีที่จะสมรสใหม่ หากหย่าขาดไปแล้วเกินสี่เดือนกับสิบวัน หากไม่ครบเวลาทั้งกล่าว สตรีจะสมรสใหม่ไม่ได้ (๒๔) เท่ากับชี้ให้เห็นว่าการสมรสในศาสนาอิสลามนั้น ต้องมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอน การลักลอบได้เสีย การร่วมประเวณีกับหญิงที่ไม่ใช่ภรรยาตน หรือที่ไม่ถูกต้องตามศาสนบัญญัติถือว่าเป็นผู้ประกอบความชั่วและมีโทษหนัก (๒๕) นอกจากนี้ยังมีผู้ได้ศึกษาต่อไปอีกว่า ความเชื่อในด้านเกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธินี้ การคุมกำเนิดก่อนการปฏิสนธิ โทษเมื่อจุดประสงค์เพื่อสุขภาพและ

(๒๒) สุลมพร รัตนวิทย์, เล่มเดียวกัน, หน้า ๒๗.

(๒๓) สมพงษ์ ชิวฉินดี, การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ของไทยและชาวมุสลิม, วิทยานิพนธ์, ๒๕๑๒, หน้า ๑๘.

(๒๔) ดิเรก ศิริกุลสวัสดิ์, คัมภีร์อัล-กุรอาน, (มิถุนายน, ๒๕๑๒), หน้า ๘๒.

(๒๕) โมฮัมมัด อับดุลกาเดร์, เล่มเดียวกัน, หน้า ๑๘.

ประโยชน์ต่อสังคม ถือว่าไม่คุ้มค่า น่าจะไม่มีผลหลักการทางศาสนาแต่อย่างใด (๒๖)

ทั้งนี้เพราะไปเปรียบเทียบกับ ประเทศที่เป็นมุสลิม เช่น รัฐบาลอียิปต์ อินโดเนเซีย ปากีสถาน มาเลเซีย ต่างก็มีนโยบายเรื่องการวางแผนครอบครัวทั้งสิ้น

อีกแนวความคิดหนึ่ง ไม่เชื่อว่าภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมจะต่ำ เพราะจากการศึกษาและความที่น่าจะเป็นไปได้นั้น ชาวไทยมุสลิมน่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์สูง เช่น จากการศึกษาพบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ ภาวะเจริญพันธุ์ในภาคเหนือลดลง แต่ภาคใต้มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก (๒๗) และพบว่าอัตราการเกิดของภาคใต้มีอัตราสูงกว่าภาคกลาง และภาคเหนือ ในอัตราส่วน ๔๐.๖ ๓๐.๗ และ ๒๗.๑ อีกด้วย (๒๘) ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจเรื่องการยอมรับ และการใช้การวางแผนครอบครัว ที่มีเปอร์เซ็นต์การยอมรับสูงในภาคต่าง ๆ ยกเว้นภาคใต้ ที่ยอมรับนโยบายการวางแผนครอบครัว ในอัตราที่ต่ำสุดเพื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ (๒๙) และก็มีผู้ได้ศึกษาถึงการเลือกใช้อวิธีการคุมกำเนิดตามวิธีต่าง ๆ เกือบทุกวิธี ภาคใต้อยอมรับในอัตราต่ำสุด

(๒๖) เสถียร สะตาทะกุล, "การเพิ่มประชากรก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้," รัฐประศาสน ฉบับที่ ๓ อ.ค. - ส.ค., ๒๕๑๗, หน้า ๓๔.

(๒๗) เตือง ฉลาดไธสง, "การวิเคราะห์และลำดับขั้นของการเกิดเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงระดับภาวะเจริญพันธุ์ใน ๗ จังหวัดของไทย ๑๙๖๑-๑๙๗๖" เอกสารการสัมมนาการพัฒนากับความแตกต่างในภาวะเจริญพันธุ์ในภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย ๒๕๒๒, หน้า ๑๐.

(๒๘) กองสำรวจประชากร, การเปลี่ยนแปลงประชากร (ไโรเนียว), ๒๕๑๗-๒๕๑๙.

(๒๙) กระทรวงสาธารณสุข, เอกสารการศึกษาภาวะเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัว, ๒๕๒๒.

เช่นเดียวกัน (๓๐)

ในเรื่องการวางแผนครอบครัวนั้น ดูเหมือนว่ายังไม่เป็นที่ยอมรับของประชาชน เพราะยังมีชาวมุสลิมบางกลุ่มต่อต้านการวางแผนครอบครัวอย่างรุนแรง และเชื่อมั่นว่าการเผยแพร่เรื่องนี้จะเป็นการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ชาวไทยมุสลิม ทำให้สูญหายไปจากผืนแผ่นดินสยาม ซึ่งความจริงหลักการวางแผนครอบครัว มิได้หมายความว่า การคุมกำเนิดหรือการทำหมัน อย่างที่เข้าใจเท่านั้น การวางแผนครอบครัวที่แท้จริงก็คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของแต่ละครอบครัวให้มีการอยู่ดีกินดี มีพละทานวัยที่สมบูรณ์ ทั้งพ่อ แม่ และลูก บางคนบอกว่าขัดกับหลักศาสนาอิสลาม บางคนว่าไม่ขัดกับหลักศาสนา ขึ้นอยู่กับการแปลความ ซึ่งในประเทศอินโดนีเซีย มีประชากรประมาณ ๑๕๐ ล้านคน และคนอินโดนีเซียส่วนใหญ่ นับถือศาสนาอิสลาม และเป็นคนที่เคร่งครัดศาสนามาก แต่คนอินโดนีเซียทุกคนได้ปฏิบัติเรื่องการวางแผนครอบครัว จนบัดนี้สามารถลดอัตราการเกิดลงได้ต่ำมาก (๓๑)

การศึกษาเรื่อง The Survey of Fertility Behavior in The Context of Demography and Socio-Economic Development of Muslim Society in Thailand พบว่า ชาวไทยมุสลิมที่ยอมรับและเห็นด้วยกับเรื่องการวางแผนครอบครัว ซึ่งอยู่ในเมืองนั้น ส่วนใหญ่เชื่อว่ามิได้ขัดกับหลักศาสนา และเห็นด้วย

(๓๐) ศิริฉัตรีย์ ตำนานวงศ์ศิลป์ และคณะ, "สถานะการคุมกำเนิดในประเทศไทย," เอกสารการสัมมนา การพัฒนากับความแตกต่างในภาวะเจริญพันธุ์ในภูมิภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย ก.ศ., ๒๕๒๒, หน้า ๑๗.

(๓๑) ซาดดา โห้ชีสุนทร, "โครงการส่งเสริมความเป็นอยู่ในครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสตูล," สาร ส.ว.ท. หน้า ๒๔, สิงหาคม, ๒๕๒๓, หน้า ๒๔.

กับการทำแท้ง เพื่อรักษาชีวิตของมารดา แต่มีผู้ที่ยังเชื่อว่าผิดหลักศาสนาร้อยละ ๒๐.๐ และในกลุ่มสตรีที่อยู่ในชนบทยอมรับการวางแผนครอบครัวเพียงร้อยละ ๑๔.๓ (๓๒) แสดงว่าในชนบทยังมีอัตราการไม่ยอมรับสูงมากที่เกี่ยวข้อง ซึ่งตรงกับที่การศึกษาเกี่ยวกับภาวะการทำแท้ง โดยสัมภาษณ์ผู้ประกอบการทำแท้งในชนบทว่า การใช้เสกหมากให้กินและเคี้ยวให้ละเอียดจะแท้งภายใน ๘ วัน ถ้าหลังจาก ๘ วันยังไม่แท้ง จะต้องกินหมากซ้ำ วิธีนี้พบในภาคใต้ และผู้ทำเป็นชาวมุสลิม และมีคาถาประกอบด้วย (๓๓) และจากการสัมภาษณ์ (๓๔) นายบากา สันชะกอ ได้ชี้แจงว่า เคยได้รับการบอกเล่าจากบิดาว่า ถ้าต้องการให้มีบุตรนั้นสามารถกินยาสมุนไพรได้ ซึ่งประกอบด้วยรากไม้ คือ

๑. ต้นชะงายผู้ (คล้ายต้นชะอม)
๒. อ้อยตง (ต้นอ้อยชนิดหนึ่ง)
๓. รากย่านมิเภา

นำมาต้มกินเป็นยาหม้อจะได้ผล ซึ่งตนเองเคยทดลองมาแล้ว แต่ถ้าต้องการไม่ให้มีบุตรนั้น ให้นำรากตะไคร้สามปี รากต้นประพันหอม มาต้มน้ำเข้าด้วยกัน แล้วดื่มกินน้ำยา

---

(๓๒) Population Planning Sector, Population and Manpower Planning Division National Economic and Social Development Board. Report on The Survey of Fertility Behavior in The Context of Demography and Socio-Economic Development of Muslim Society in Thailand. Bangkok Thailand, 1970, p. 61.

(๓๓) ฝ่ายวิจัยประเพณีผล กองอนามัยครอบครัว กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, รายงานประจำปี. (เอกสารโรเนียว) กุมภาพันธ์ ๒๕๒๒.

(๓๔) สัมภาษณ์ นายบากา สันชะกอ ชาวมุสลิมอายุ ๗๗ ปี บ้านเลขที่ ๒๒ หมู่ที่ ๘ บ้านสามยอด อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ทุกเมื่อ แต่ตนเองไม่ยืนยันว่าได้ผลหรือไม่ เพราะไม่เคยทดลอง ที่กล่าวมาเป็นตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่า ประเด็นหนึ่งที่ประชาชนยังมีความเชื่อถือกัน และมีกษัตริย์หรือผู้ข้างในชนบท แต่ไม่สามารถเผยแพร่ให้เป็นที่ประจักษ์ทั่วไปได้ ทั้งนี้เพราะมาตรการการวางแผนครอบครัว บางประเภท เช่น การทำแท้ง เป็นการกระทำผิดอาญา เพราะกฎหมายมีข้อยกเว้นให้ทำแท้งได้ในกรณีที่มีการตั้งครรภ์แล้วจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของสตรี หรือในกรณีที่สตรีมีครรภ์ เพราะการกระทำผิดทางอาญา และในทั้งสองกรณีนี้ การทำแท้งจะกระทำได้โดยแพทย์เท่านั้น (๓๕) การกระทำอย่างอื่นจะผิดกฎหมาย และจากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้รับบริการวางแผนครอบครัว จำแนกตามรายการภาคในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ภาคใต้พบว่ามีอัตราน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ คือ ภาคใต้รับบริการทุกริชี ๑,๐๓๔ ราย ภาคกลาง ๒,๖๕๖ ราย ภาคเหนือ ๔,๐๕๔ ราย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๕,๒๖๖ ราย (๓๖) และสอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่า สตรีไทยมุสลิมในภาคใต้ ไม่ว่าจะในวิธีการคุมกำเนิดแบบใด ก็มีรายงานว่า การใช้นั้นมีน้อย กล่าวคือประมาณ ๕ ใน ๕ ไม่เคยใช้วิธีคุมกำเนิดมาก่อนเลย (๓๗) และการที่คนในภาคใต้ยังรับวิธีการวางแผนครอบครัวน้อยเช่นนี้ จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้

(๓๕) เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์, "มาตรการทั่วไปที่มีผลกระทบต่อการเพิ่มประชากร," เอกสารการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ๒๖ - ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๑๑.

(๓๖) Research and Evaluation Section, Family Health Division, Ministry of Public Health, Report on Health Practice and Family Planning. July 1979, p. 6.

(๓๗) สุนทรีย์ สุวิปกิจ, "ปัจจัยที่มีผลทำให้สตรีไทยที่ไม่ยอมรับวิธีคุมกำเนิด," วารสารสังคมศาสตร์กับการแพทย์ ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ มกราคม - มีนาคม ๒๕๒๓ (กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๑ - ๗.

มีการประเมินผลโครงการวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย โดยพิจารณาจาก (๑) National Longitudinal Study of Social, Economic and Demographic Change, (L.S.), (๒) Survey of Fertility in Thailand, (SOFIT) (๓) The Survey of Population Change (SPC) (๔) The Family Planning Health and Hygien Project Baseline Survey, (FP/HEP) and (๕) The Contraceptive Prevalance Survey (CPS) แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า ข้อมูลประเมินผลยังไม่สมบูรณ์ ผู้ทำการศึกษายังไม่อนุญาตให้เปิดเผยและอ้างอิงผลการศึกษาได้^(๓๕) แต่น่าจะสรุปได้ว่า ถ้าสำเร็จเมื่อใดก็ช่วยให้เห็นถึงผลสำเร็จของการวางแผนครอบครัวว่า ประสิทธิภาพสำเร็จมากน้อยเพียงใด และได้มีการศึกษาเกี่ยวกับบุคคลที่กำลังใช้ชีวิตวางแผนครอบครัว กับปัจจัยทางสังคมจิตวิทยาพบว่า พวกที่เคยรับและหยุดรับการวางแผนครอบครัว เพราะกลัวจะเกิดการผิดปกติ (Side effects) ในร่างกายมากกว่าอย่างอื่น^(๓๕) แต่ทั้งนี้มิได้สำรวจทัศนคติแล้ว แต่น่าจะอนุมานได้ว่า คงจะมีความรู้สึกและการวิตกกังวล ๆ กันอีกด้วย และเมื่อวิเคราะห์ถึงภาวะเจริญพันธุ์ จำแนกตามศาสนาแล้ว Sidney Goldstein พบว่า สตรีที่นับถือศาสนาพุทธมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ผู้ที่นับถือศาสนาขงชื้อ และศาสนาอิสลาม^(๔๐) และเมื่อไปตามที่ Gavin Jones และ Yanee Sunthornthum ได้ศึกษาที่ภาคใต้ของประเทศไทยก็พบว่า ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธมีภาวะ-

---

(๓๕) John Knodel and others, "A Review of Recent Evidence on Contraceptive Prevalence, Fertility and Population Growth," เอกสารการสัมมนาการศึกษากับความแตกต่างในภาวะเจริญพันธุ์ ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย. พัทยา ชลบุรี ๒๕ - ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๒๒, หน้า ๑ - ๒.

(๓๘) Sunya Sunyavivat. Contraceptive Discontinuation : A Pilot Study in Bangkok. Case Study A, Document 7, 1980, p. 11.

(๔๐) Sidney Goldstein, Religious Fertility Differentials in Thailand 1960. Population Study 1970, p. 84.

เจริญพันธุ์สูงกว่าผู้ที่รับสื่อศาสนาอิสลาม (๔๑) และมีผู้ได้เสนอว่า ความสัมพันธ์ระหว่าง
ภาวะเจริญพันธุ์ และศาสนา จะจะมีรูปแบบไม่แน่นอน โดยที่มีความสัมพันธ์ซับซ้อนกับปัจจัย
ทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความที่อาศัยอีกด้วย (๔๒)

พิจารณาในรายละเอียดจาก เรื่องอิสลามกับการวางแผนครอบครัว ที่ ทวี นภากร
ได้อภิปรายว่า

คำว่าวางแผนครอบครัวนี้ ไม่ปรากฏในบทบัญญัติอิสลาม ไม่ว่าจะ เป็นในคัมภีร์
กุรอาน หรือในวจนะของท่านศาสดามุฮัมมัดแต่ประการใด คำนี้จึงเป็นคำที่บัญญัติขึ้นมาใหม่
ในวงการอิสลาม เมื่อพิจารณากันตามภาษาจะพบว่า มีความหมายอยู่หลายประการ คือ

๑. วางแผนครอบครัวในแง่ที่เกี่ยวกับจำนวนบุตร มีมากมีน้อย
๒. วางแผนครอบครัวในแง่ของการเตรียมพื้นฐานเพื่อสร้างฐานะ
๓. วางแผนครอบครัวในแง่ของการประมาณค่าใช้จ่าย
๔. วางแผนครอบครัวในแง่ของการกำหนดความสัมพันธ์ ระหว่างสามี ภรรยา
ความสัมพันธ์ระหว่างลูกกับพ่อแม่ ความสัมพันธ์ระหว่างญาติใกล้ชิด กับญาติห่าง ๆ
๕. วางแผนครอบครัวในแง่ของการวางพื้นฐานความรู้ ทางด้านวิชาการ ทาง
วัฒนธรรม และทางสังคม

(๔๑) Gavin Jones and Yanee Sunthornthum. Fertility and
Contraception in the Rural South of Thailand. (National Economic
and Social Development Board, 1971), p. 5.

(๔๒) อภิชาติ จำรัสฤทธิรงค์ และ สุปาณี บุญประเทือง, "สำมะโนประชากร
และเคหะ ๒๕๑๓," รายงานวิเคราะห์ ฉบับที่ ๓, (กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ,
๒๕๒๑), หน้า ๑๔.

บทที่ ๙

วิธีสุ่มแบบการวิจัย

๑. กลุ่มตัวอย่างและลักษณะประชากร

ตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ชาวไทยมุสลิมที่แต่งงานและมีบุตรในพื้นที่ ๓ จังหวัดภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส) ที่มีประชากรทั้งสิ้น ๕๐๐ ราย โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ซึ่งขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่างจากระดับจังหวัดถึงระดับครัวเรือนมีดังนี้

ขั้นที่ ๑ จัดกลุ่มอำเภอออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ (Cluster) ๓ กลุ่ม ทั้ง ๓ จังหวัด โดยพิจารณาจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม ให้อาจมีจำนวนใกล้เคียงกัน หยิบรายชื่ออำเภอ ๑ อำเภอในแต่ละกลุ่ม ตามหลักการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขั้นที่ ๒ จัดกลุ่มตำบลออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ (Cluster) ๓ กลุ่ม ทั้ง ๓ อำเภอ หยิบรายชื่อตำบล ๑ ตำบล แบบเดียวกับขั้นที่หนึ่ง

ขั้นที่ ๓ จัดกลุ่มหมู่บ้านออกเป็นกลุ่มใหญ่ (Cluster) ๓ กลุ่ม ทั้ง ๓ ตำบล หยิบรายชื่อหมู่บ้านตำบลละ ๒ หมู่บ้าน แบบเดียวกับขั้นที่หนึ่ง จำนวนทั้งหมด ๖ หมู่บ้าน

ขั้นที่ ๔ จับสลากรายชื่อเลขที่บ้านทั้งหมด แบบการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จนครบจำนวนที่ต้องการ ๕๐๐ ราย

ตารางที่ ๑ แสดงร้อยละของประชากรหัวเมืองและหมู่บ้านที่ทำการศึกษา

ชื่อ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด	จำนวน
๑. หมู่บ้านถ้ำบงเป็ย หมู่บ้านดูโม่ปะปือชา ตำบลดูโม่ปะปือชา อำเภอเชียงฉะ จังหวัดนราธิวาส	๓๔.๐๐ (๑๗๐)
๒. หมู่บ้านคั่นเอง หมู่บ้านทุ่งยาว ตำบลโลกโพธิ์ อำเภอ โลกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี	๓๔.๐๐ (๑๗๐)
๓. หมู่บ้านบันนังลือวา หมู่บ้านจ็องงา ตำบลหน้าถ้ำ อำเภอ เมือง จังหวัดยะลา	๓๒.๐๐ (๑๖๐)
รวม	๑๐๐.๐๐ (๕๐๐)

กลุ่มตัวอย่างเบื้องต้นแยกตามวัยปรต่าง ๑ ดังนี้

ตารางที่ ๒ แสดงร้อยละของประชากรจริงแยกตามเพศ อาชีพ ระดับการศึกษา และกลุ่มอายุ

รายการ	ร้อยละ	จำนวนเต็ม
<u>เพศ</u>		
ชาย	๘๒.๐๐	(๒๖๐)
หญิง	๑๘.๐๐	(๕๙)
รวม	๑๐๐.๐๐	(๓๑๙)
<u>อาชีพ</u>		
ทำนา ทำสวน	๗๘.๒๐	(๒๕๑)
รับจ้าง	๑๓.๕๐	(๔๓)
ค้าขาย	๘.๕๐	(๒๗)
รวม	๑๐๐.๐๐	(๓๐๑)
<u>การศึกษา</u>		
ไปได้เรียนหนังสือ	๕๙.๖	(๒๕๘)
เรียน ป.๑ - ป.๕	๓๓.๖	(๑๖๘)
เรียน ป.๕ และสูงกว่า	๖.๘	(๓๓)
รวม	๑๐๐.๐๐	(๓๕๙)
<u>กลุ่มอายุ (ปี)</u>		
๑๕ - ๑๙	๘.๖๐	(๔๘)
๒๐ - ๒๔	๑๓.๐๐	(๕๕)
๒๕ - ๒๙	๑๑.๕๐	(๕๗)
๓๐ - ๓๔	๑๓.๐๐	(๖๕)
๓๕ - ๓๙	๑๕.๖๐	(๖๒)
๔๐ - ๔๔	๒๐.๘๐	(๘๐)
๔๕ - ๔๙	๑๕.๒๐	(๖๖)
๕๐ ปีและสูงกว่า	๕.๕๐	(๒๕)
รวม	๑๐๐.๐๐	(๕๐๐)

จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรี ๑ คน = $\frac{n}{N}$

n = จำนวนบุตรที่เกิดรอด N = ๗๐๖ คน

N' = จำนวนสตรี = ๒๕๐ คน

= $\frac{๗๐๖}{๒๕๐}$ = ๒.๘๒๔

๒. เครื่องมือในการศึกษา

เครื่องมือในการศึกษา สามารถจำแนกได้ดังนี้

ก. เครื่องมือในการหาเกิดความเชื่อทางศาสนา เนื่องจากความเชื่อทางศาสนา เป็นสิ่งที่ปลูกฝังมาตั้งแต่ดั้งเดิม ปฏิบัติจนเป็นระเบียบประเพณี และใช้ในชีวิตประจำวัน ความเชื่อก่อให้เกิดความศรัทธาและการปฏิบัติ โดยเฉพาะศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาที่ต้องแสดงออกโดยการปฏิบัติ ดังนั้นจึงได้ยึดกิจกรรมทางศาสนาเป็นตัวแบบในการหาเกิดความเชื่อ

ตารางที่ ๓ แสดงกิจกรรมที่จัดเป็นเกณฑ์ในการหาความเชื่อทางศาสนา
ของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้

กิจกรรม

๑. หลักศรัทธา

๑. ศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียว คืออัลลอฮ์
๒. ศรัทธาในเทวดาของพระองค์
๓. ศรัทธาในศาสนทูตของอัลลอฮ์
๔. เชื่อในคัมภีร์ของอัลลอฮ์
๕. เชื่อในวันพิพากษา (ปรโลก)
๖. ผู้ใดทำดีได้รับกุศลผลบุญ
๗. ผู้ใดทำชั่วย่อมได้รับบาป
๘. พระเจ้า เป็นผู้กำหนดลิขิตชีวิตมนุษย์

๒. หลักปฏิบัติ

๑. ประกาศศรัทธาปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใด นอกจากอัลลอฮ์ และศาสดา
มุฮัมมัด เป็นศาสนทูตของพระองค์
๒. ละหมาดวันละ ๕ เวลา
๓. บริจาคทาน (ซากัต)
๔. ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน
๕. ไปประกอบพิธีฮัจย์ ณ โบลุดลอฮ์
๖. ไปวัดฮิดหรือสุเหร่าทุกวันศุกร์ (ยกเว้นไม่มีความสามารถ)
๗. ทานปฏิบัติตามข้อห้ามทางศาสนาอย่างเคร่งครัด
๘. ทานปฏิบัติตามข้อส่งเสริมทางศาสนาอย่างเคร่งครัด

จากข้อกำหนดของกิจกรรมได้ประมาณค่าดังนี้

<u>หลักวิชา</u>	<u>หลักปฏิบัติ</u>
๑. เชื่อทุกข้อ	ปฏิบัติได้ทุกข้อ หรือ ๗ ข้อ มีค่า = ๑๐๐% = เครื่องศรัทธามาก
๒. เชื่อทุกข้อ	ปฏิบัติได้ตั้งแต่ ๕ - ๖ ข้อ มีค่า = ๑๐% = เครื่องศรัทธปานกลาง
๓. เชื่อทุกข้อหรือบางข้อ	ปฏิบัติได้ตั้งแต่ ๔ ข้อลงมา มีค่าไม่เกิน ๒๐% = เครื่องศรัทธน้อย

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้หลักมานุษยวิทยาเข้าประกอบการหาเกณฑ์ความเชื่อทางศาสนา โดยไปในมัสยิดเฉพาะวันศุกร์ จำนวน ๕ ครั้ง ในหมู่บ้านทุ่งยาว ตลอดจนสอบถามไต่ถามถึงเกณฑ์ของความเชื่อทางศาสนาของอิสลามิกชน ในการที่ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ทราบว่านอกจากประเพณีอื่น ๆ ด้านโหราศาสตร์ไปมัสยิดในวันศุกร์ถึง ๓ ครั้งติดต่อกัน โดยไม่เหตุผลไม่สมควร คนนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาโทษ คือว่าเป็นคนที่ไม่เคร่งครัดต่อศาสนา หรืออาจละเรียกว่า คนชดโหดมือถือสาก ปากถือศีล (Hypocrite)

จากเครื่องมือในการศึกษา เพื่อหาเกณฑ์ความเชื่อทางศาสนาดังกล่าว ซึ่งกำหนดว่า บุคคลที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัด มีการปฏิบัติสม่ำเสมอ มีค่าประมาณ ๗๐ - ๑๐๐% บุคคลที่มีความเชื่อทางศาสนาปานกลาง มีการปฏิบัติไม่สม่ำเสมอ มีค่าประมาณ ๕๐ - ๖๕% บุคคลที่มีความเชื่อทางศานนน้อย มีการปฏิบัติน้อย มีค่าประมาณ ๓๕% ลงมา

---

* วันศุกร์ เป็นวันที่มุสลิมทุกคน จะต้องไปละหมาดร่วมกัน ที่มัสยิด หรือสุเหร่า และมี "ขอเต็บ" เป็นผู้บรรยายธรรม ซึ่งเรียกว่า ศีตเบาอะ

ข. แบบสัมภาษณ์ ได้สร้างแบบสัมภาษณ์ตามเกณฑ์ความเชื่อทางศาสนา โดยแบ่ง
๓ ระดับ ตามเงื่อนไขที่กำหนดแบบสัมภาษณ์ที่สร้างไว้เอง ที่ยึดเกณฑ์ความเชื่อทางศาสนา
ที่ได้ศึกษาในตอนต้น ประกอบด้วย

- ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป
- ตอนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา
- ตอนที่ ๓ ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ การวางแผนครอบครัว
และความเชื่อดั้งเดิม

แบบสัมภาษณ์ได้ผ่านการ Pretest แบบ Content Validity
ที่บ้านป่าบอน อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี จำนวน ๓๐ ราย

ค. การรวบรวมข้อมูล พนักงานสัมภาษณ์ได้แก่ ครูที่อยู่ในท้องถิ่น ทั้งเพศ
ชายและเพศหญิง จำนวนอำเภอละ ๕ คน ทำการสัมภาษณ์ ๓ - ๔ วัน โดยมีผู้คอย
นิเทศก์อย่างใกล้ชิด และพนักงานสัมภาษณ์เหล่านี้ ได้รับการชี้แจงถึงหลักการสัมภาษณ์
ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน
๑ วัน และออกทดลองฝึกการสัมภาษณ์ที่หมู่บ้านรูระมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี
ก่อนออกสัมภาษณ์จริงอีกด้วย

ในการสัมภาษณ์ในสนามทำการสัมภาษณ์ในเวลากลางวัน และกลับไป
ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ณ ที่พักในเวลากลางคืน หากบ้านใดได้ข้อมูลไม่ครบ
สมบูรณ์ จะกลับไปตามซ้ำอีกในวันรุ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์จริง ๆ ทั้ง ๕๐๐
ราย

ก่อนทำการสัมภาษณ์ ได้ขอความร่วมมือจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชี้แจง
วัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้ จึงไม่มีอุปสรรคในการรวบรวมข้อมูลแต่อย่างใด

ง. การกระทำข้อมูล นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ มาแจกแจงเพื่อวิเคราะห์
ข้อมูล โดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และหาค่า χ^2 ในการพิสูจน์สมมติฐาน
ทดสอบความแตกต่างและแปรผลตามข้อมูลที่ได้ค้นพบ

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้พบว่า โดยทั่วไปจะมีความผูกพันเกี่ยวเนื่องกับการจัดการศึกษา เช่น จัดสอนวิชาศาสนาในปอเนาะ (Pondok) ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจและสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้ถูกต้อง (๕๓) และจากแนวความคิดดังกล่าวสังคมมักจะยกย่องต่อผู้ที่ศึกษาวิชาการศาสนามาก ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้ชาวไทยมุสลิมสนใจส่งบุตรหลานเรียนวิชาศาสนาในปอเนาะ มากกว่าเรียนในโรงเรียนของรัฐบาล นักเรียนคนใดเรียนศาสนาเก่ง ๆ ย่อมมีคนยกย่องได้รับการยกย่องจากประชาชน และยังกว่านั้น ถ้านักเรียนคนใดมีโอกาสได้ไปศึกษาวิชาการศาสนาในต่างประเทศ ชื่อของนักเรียนคนนั้นจะเป็นที่กล่าวกันเป็นออย่างมากของประชาชนโดยทั่วไป (๕๔)

จากการศึกษาดังนี้พบว่า ประชาชนมีความเชื่อทางศาสนา และปฏิบัติตาม เกณฑ์เรื่องมือการศึกษา ดังนี้

---

(๕๓) รุ่ง แก้วแดง, "ทัศนคติของโต๊ะครูปอเนาะ ต่อการปรับปรุงปอเนาะ เป็นโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม", วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาอิสลามศึกษา คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันอิสลามและอาชีวศึกษาปัตตานี, ๒๕๒๑, หน้า ๒๐.

(๕๔) Thomas M. Fraser, Rusembilan : A Malay Fishing Village in Southern Thailand. (New York : Cornell University Press, 1960), p. 349.

ตารางที่ ๕ แสดงร้อยละของความเชื่อทางศาสนาของประชากรตัวอย่าง

ศึกษความเชื่อทางศาสนา	รวม ร้อยละ	รวม จำนวน
เชื่อน้อย/ปฏิบัติให้น้อย	๕.๐๐	(๒๕)
เชื่อปานกลาง/ปฏิบัติปานกลาง	๓๔.๐๐	(๑๗๐)
เชื่อมาก/ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด	๖๑.๐๐	(๓๐๔)
รวม	๑๐๐.๐๐	(๕๐๐)

แสดงให้เห็นว่าชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ส่วนใหญ่ มีความเคร่งครัดในศาสนามากถึงร้อยละ ๖๑.๐๐ (๓๐๔) ส่วนผู้ที่เคร่งครัดปานกลางร้อยละ ๓๔.๐๐ (๑๗๐) นั้น อาจจะเพราะบางกิจกรรมที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ ในกลุ่มที่ปฏิบัติได้น้อยมีเพียงร้อยละ ๕.๐๐ (๒๕) เท่านั้น ทั้งนี้อาจจะมีความจำเป็นทางต่างอื่น ๆ มาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันก็ได้ เช่น สภาพการหางาน หรือภาวะเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ในปัจจุบันนี้ จนทำให้เป็นผู้ละเลยต่อข้อปฏิบัติทางศาสนาถึงก็เป็นได้

ตารางที่ ๕ การจัดร้อยละของ ความเชื่อทางศาสนาและการปฏิบัติของ ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้

ความเชื่อทางศาสนา	จำนวนบุตร			รวม
	๑ - ๒ คน	๓ - ๔ คน	๕ คนและมากกว่า	
น้อย	๑.๐๐ (๕)	๓.๐๐ (๑๕)	๑.๐๐ (๕)	๕.๐๐ (๒๕)
ปานกลาง	๑๓.๖๐ (๖๘)	๑๗.๕๐ (๘๗)	๓.๖๐ (๑๘)	๓๔.๖๐ (๑๗๐)
เคร่งครัดมาก	๒๓.๐๐ (๑๑๕)	๒๕.๐๐ (๑๒๕)	๕.๐๐ (๕๕)	๖๓.๐๐ (๓๐๕)
รวม	๓๗.๖๐ (๑๘๘)	๔๕.๕๐ (๒๒๗)	๑๐.๐๐ (๖๕)	๑๐๐.๐๐ (๕๐๐)

$\chi^2 = ๗.๐๕, (df) = ๕$ ที่ความเชื่อมั่นที่ระดับ $.๐๕ = ๕.๘๘๘, Accepted$

$\alpha, c = ๐.๐๑$

จากตารางที่ ๕ พบว่าชาวไทยมุสลิมที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัดมาก จะมีจำนวนบุตรเกิดรอดประมาณ ๓ - ๕ คน เป็นอันดับสูงสุด คือร้อยละ ๒๕.๐๐ (๑๒๕) รองลงมาคือจำนวนบุตรเกิดรอด ๑ - ๒ คน ร้อยละ ๒๓.๐๐ ส่วนจำนวนบุตร ๕ คนและมากกว่า มีเพียงร้อยละ ๕.๐๐ (๕๕) คนเท่านั้น ซึ่งแบบแผนการปฏิบัติของคนที่มีความเชื่อปานกลาง ก็เป็นไปในลักษณะเดียวกัน ส่วนกลุ่มที่มีความเชื่อน้อย ก็มีลักษณะที่มีบุตรเกิดรอดจำนวน ๓ - ๕ คน เป็นอันดับสูงสุดในกลุ่มเดียวกันเช่นกัน และเมื่อพิจารณาจำนวนบุตรเกิดรอด รวมถึงแบบแผนระดับของความเชื่อทางศาสนาพบว่า ชาวไทยมุสลิมมีบุตรเกิดรอด ๓ - ๕ คน มีสูงสุดร้อยละ ๔๕.๕๐ (๒๒๗)

ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ที่มีความเชื่อทางศาสนาในระดับที่แตกต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันในภาวะเจริญพันธุ์ อย่างมีนัยสัมพันธ์ทางสถิติที่ระดับ $.๐๕$ ซึ่งไม่สอดคล้องตามสมมติฐานข้อที่ ๑ ดังนั้นจะกล่าวได้ว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ที่มีความเชื่อทางศาสนาในระดับที่แตกต่างกัน ภาวะเจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงว่าความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน ไม่มีอิทธิพลต่อแบบแผนการปฏิบัติของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ที่น้อยกว่า ๐.๐๑ ถือว่ามีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก

ตารางที่ ๖ แสดงร้อยละของความเชื่อทางศาสนาและจำนวนบุตร จำแนกตามจำนวนบุตรที่ต้องการของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้

ความเชื่อทางศาสนา	จำนวนบุตรที่ต้องการ			รวม
	๑ - ๒ คน	๓ - ๔ คน	๕ คนและมากกว่า	
น้อย	๑.๒๐ (๖)	๒.๒๐ (๑๑)	๑.๖๐ (๘)	๕.๐๐ (๒๕)
ปานกลาง	๑.๕๐ (๘)	๒๖.๕๐ (๑๓๒)	๕.๕๐ (๒๘)	๓๓.๕๐ (๑๖๐)
เลวหรือดีมาก	๗.๐๐ (๓๔)	๒๖.๐๐ (๑๓๐)	๓๖.๐๐ (๑๖๐)	๖๙.๐๐ (๓๒๔)
รวม	๑๐.๐๐ (๕๐)	๕๐.๖๐ (๒๕๓)	๓๓.๑๐ (๑๖๖)	๑๐๐.๐๐ (๕๐๐)

$$\chi^2 = ๘๑.๘, (df) = ๔ \text{ ความเชื่อมั่นในระดับที่ } .๐๑ = ๑๓.๒๗๗,$$

Reject H_0 , $\alpha = ๐.๐๑$

จากตารางที่ ๖ พบว่าชาวไทยมุสลิมที่มีความเชื่อทางศาสนาเลวหรือดีมาก มีความปรารถนาที่จะมีบุตรมาก กล่าวคือมีความต้องการจำนวนบุตร ๕ คนและมากกว่าถึงร้อยละ ๓๖.๐๐ (๑๖๐) รองลงมา ๓ - ๔ คน ร้อยละ ๒๖.๐๐ (๑๓๐) แต่กลุ่มที่มีความเชื่อทางศาสนาปานกลาง ต้องการจำนวนบุตรในจำนวน ๓ - ๔ คน มากกว่าถึงร้อยละ ๒๖.๕๐ (๑๓๒) คน และเมื่อพิจารณาทุกระดับความเชื่อพบว่า ยังต้องการในระดับ ๓ - ๔ คน ถึงร้อยละ ๕๐.๖๐ (๒๕๓) จำนวนบุตร ๕ คนและมากกว่า มีร้อยละ ๓๓.๑๐ (๑๖๖) แต่ต้องการบุตรจำนวนน้อย ๑ - ๒ คน เพียงร้อยละ ๑๐.๐๐ (๕๐) เท่านั้น

ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาในระดับที่แตกต่างกัน มีความต้องการที่จะมีบุตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ ๐.๑

ดังนั้นสรุปได้ว่าชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาในระดับที่แตกต่างกัน มีความต้องการจำนวนบุตรแตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ ๒ แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อความต้องการจำนวนบุตรที่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความมีเงื่อนไขเท่ากับ ๐.๓๗ แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๗ แสดงร้อยละของความเชื่อทางศาสนาและจำนวนบุตร จำแนกตาม การศึกษาของชาว ไทยมุสลิมในภาคใต้

ความเชื่อทางศาสนา ระดับการศึกษา	จำนวนบุตร			รวม
	๑ - ๒ คน	๓ - ๔ คน	๕ คนและมากกว่า	
<u>น้อย</u>				
ไม่ได้เรียน	-	๑.๐๐ (๕)	๑.๐๐ (๕)	๒.๐๐ (๑๐)
ป.๑ - ๔	-	๑.๒๖ (๖)	-	๑.๒๖ (๖)
ป.๕ และสูงกว่า	-	๑.๘๖ (๕)	-	๑.๘๖ (๕)
รวม	-	๔.๑๒ (๒๐)	๑.๐๐ (๕)	๕.๑๒ (๒๕)
<u>ปานกลาง</u>				
ไม่ได้เรียน	๕.๐๐ (๒๕)	๖.๖๐ (๓๓)	๑.๖๐ (๘)	๑๓.๒๐ (๖๖)
ป.๑ - ป.๔	๑๒.๐๐ (๖๐)	๕.๖๖ (๒๘)	๐.๖๐ (๓)	๑๘.๒๖ (๙๑)
ป.๕ และสูงกว่า	๑.๐๐ (๕)	๒.๐๐ (๑๐)	๐.๖๐ (๓)	๓.๖๐ (๑๘)
รวม	๑๘.๐๐ (๙๐)	๑๔.๒๖ (๗๑)	๒.๘๐ (๑๔)	๓๕.๐๖ (๑๗๕)
<u>เคร่งครัดมาก</u>				
ไม่ได้เรียน	๑๓.๖๐ (๖๘)	๑๔.๖๖ (๗๓)	๑๖.๒๐ (๘๑)	๔๔.๔๖ (๒๒๒)
ป.๑ - ป.๔	๖.๒๖ (๓๑)	๗.๘๖ (๓๙)	๑.๖๖ (๘)	๑๕.๘๖ (๗๘)
ป.๕ และสูงกว่า	-	๑.๔๖ (๗)	-	๑.๔๖ (๗)
รวม	๑๙.๘๖ (๙๙)	๒๓.๘๖ (๑๑๙)	๑๗.๘๖ (๘๙)	๖๑.๕๖ (๓๐๗)
รวม	๓๗.๘๖ (๑๘๙)	๔๑.๐๖ (๒๐๕)	๒๑.๖๖ (๑๐๖)	๑๐๐.๕๖ (๕๐๐)

เมื่อพิจารณาความเชื่อทางศาสนา และจำนวนบุตรตามระดับการศึกษาตามเกณฑ์บังคับของกระทรวงศึกษาธิการซึ่งพิจารณาได้จากตารางที่ ๗ ดังนี้

จากตารางที่ ๗ พบว่าชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาที่เคร่งครัดมาก และเป็นผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือไทย เป็นกลุ่มที่มีบุตร ๔ คนและมากกว่า เป็นจำนวนสูงที่สุดคือร้อยละ ๑๖.๒๑ (๘๑) รองลงมาคือกลุ่มที่มีบุตร ๓ - ๔ คน ร้อยละ ๑๕.๖๑ (๗๗) และเมื่อพิจารณากว้างไปทุกระดับ ทั้งกลุ่มที่มีความเชื่อทางศาสนาอยู่ปานกลาง และเคร่งครัดมาก ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ที่มีจำนวนบุตร ๓ - ๔ คน เป็นอันดับสูงร้อยละ ๔๑.๑๐ (๒๐๕) รองลงมาคือมีบุตร ๑ - ๒ คน ร้อยละ ๓๗.๕๐ (๑๘๙) และมีบุตร ๕ คนและมากกว่าเป็นร้อยละ ๒๑.๒๑ (๑๐๖)

จึงน่าจะกล่าวได้ว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัด และไม่ได้เรียนหนังสือไทย จะเป็นกลุ่มที่มีบุตรในระดับ ๔ คนและมากกว่า เมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ แต่ถ้าเมื่อพิจารณาารวมทุกระดับ ทั้งความเชื่อและการศึกษา ชาวไทยมุสลิมจะมีบุตรในระดับ ๓ - ๔ คน เป็นส่วนใหญ่

อนึ่ง การศึกษาของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ มีทั้งแบบแผนการศึกษาวิชาทางศาสนา อีกด้วย แต่เนื่องจากไม่ได้อยู่ในขอบเขตของการศึกษาเรื่องนี้ จึงไม่ได้สนใจที่จะนำมาเสนอไว้

ตารางที่ ๕ แสดงร้อยละของความเชื่อทางศาสนาปานกลางและจำนวนบุตร ตามโอกาสทางการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้

โอกาสทางการศึกษา	จำนวนบุตร			รวม
	๑ - ๒ คน	๓ - ๔ คน	๕ คนและมากกว่า	
ไม่ได้เรียนหนังสือไทย	๑๔.๗๖ (๒๕)	๑๘.๕๑ (๓๓)	๔.๗๑ (๘)	๓๘.๙๘ (๖๖)
เรียนหนังสือไทย	๑๘.๕๑ (๓๓)	๓๘.๒๓ (๖๕)	๓.๕๓ (๖)	๖๐.๒๗ (๑๐๔)
รวม	๓๓.๒๗ (๕๘)	๕๖.๗๔ (๙๘)	๘.๒๔ (๑๔)	๑๐๐.๐๐ (๑๗๐)

$\chi^2 = ๑๐.๒๐, (df) = ๒$ ความเชื่อมั่นที่ระดับ .๐๑ = ๕.๙๙๐, Reject

$H_0, c = ๐.๒๓$

เมื่อวิเคราะห์ในกลุ่มที่มีความเชื่อทางศาสนาปานกลาง กับโอกาสทางการศึกษา ในการเรียนภาษาไทย จากตารางที่ ๕ พบว่าชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ที่เรียนหนังสือไทย มีจำนวนบุตรสูงสุดในระดับ ๓ - ๔ คน ร้อยละ ๓๘.๒๓ (๖๕) ส่วนผู้ที่ไม่ได้เรียน มีจำนวน บุตร ๓ - ๔ คน ร้อยละ ๑๘.๕๑ (๓๓) เท่านั้น

ผลพิจารณาทิ้งส่วนรวมพบว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้มีบุตร ๓ - ๔ คน ร้อยละ ๕๖.๗๔ (๙๘) เป็นอันดับสูงสุด ผู้ที่มีบุตร ๕ คนและมากกว่า มีเพียงร้อยละ ๘.๒๔ เท่านั้น ดังนั้นน่าจะกล่าวได้ว่า ผู้ที่เรียนหนังสือไทย มีความเชื่อทางศาสนาปานกลาง มีบุตรจำนวน ๓ - ๔ คน เป็นส่วนใหญ่

ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ที่มีความเชื่อทางศาสนาในระดับปานกลาง ซึ่งไม่ได้เรียน หนังสือไทย กับที่มีโอกาสเรียนหนังสือไทย มีบุตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ความเชื่อมั่น .๐๑

สรุปได้ว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ที่มีความเชื่อทางศาสนาในระดับปานกลาง ซึ่งมี โอกาสได้เรียนหนังสือไทยและไม่ได้เรียนหนังสือไทย มีภาวะเจริญพันธุ์แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ ๓

แสดงให้เห็นว่าโอกาสทางการศึกษามีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ที่แตกต่างกัน และเมื่อ พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แห่งความมีเชื่อมั่นในพบว่า มีค่าเท่ากับ ๐.๒๓ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก

ตารางที่ ๕ แสดงร้อยละของ ความเชื่อทางศาสนาที่เคร่งครัดและจำนวนบุตร
จำแนกตามโอกาสทางการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้

ความเชื่อทางศาสนา ที่เคร่งครัด	จำนวนบุตร			รวม
	๑ - ๒ คน	๓ - ๔ คน	๕ คนและมากกว่า	
โอกาสทางการศึกษา				
ไม่ได้เรียนหนังสือไทย	๒๒.๒๔ (๖๘)	๒๓.๙๓(๗๓)	๒๖.๕๘ (๘๑)	๗๒.๗๕(๒๒๒)
เรียนหนังสือไทย	๑๐.๑๖ (๓๑)	๑๕.๐๘(๔๖)	๑.๙๖ (๖)	๒๗.๒๐(๘๓)
รวม	๓๒.๔๐ (๙๙)	๓๘.๐๑(๑๑๙)	๒๘.๕๔ (๘๗)	๑๐๐.๐๐(๓๐๕)

$\chi^2 = ๒๗.๘๔, (df) = ๒$ ความเชื่อมั่นที่ระดับ .๐๑ = ๕.๒๑๐, Reject

H₀, c = ๐.๒๔

จากตารางที่ ๕ เมื่อพิจารณาจากกลุ่มที่มีความเชื่อทางศาสนาที่เคร่งครัด ระหว่าง
ผู้ที่ได้เรียนหนังสือไทยกับผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือไทยพบว่า คนที่ไม่ได้เรียนหนังสือจะมีบุตร
จำนวน ๕ คนและมากกว่า ร้อยละ ๒๖.๕๘ (๘๑) รองลงมาคือบุตร ๓ - ๔ คน ร้อยละ
๒๓.๙๓ (๗๓) คน และมีบุตร ๑ - ๒ คน ร้อยละ ๒๒.๒๔ (๖๘) ตามลำดับ แต่กลุ่มที่
เรียนหนังสือไทย ผู้ที่มีบุตร ๓ - ๔ คน จะมีร้อยละ ๑๕.๐๘ (๔๖) เป็นอัตราสูงสุด รอง
ลงมาคือผู้ที่มีบุตร ๑ - ๒ คน คือมีร้อยละ ๑๐.๑๖ (๓๑)

จึงกล่าวได้ว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัดและ
ไม่ได้เรียนหนังสือไทย มีแนวโน้มจะมีบุตร ๕ คนและมากกว่า สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัดมาก แต่ไม่ได้เรียน
หนังสือไทยกับผู้ได้เรียนหนังสือไทย มีบุตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความ
เชื่อมั่น .๐๑

น่าจะสรุปได้ว่าชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัด ซึ่ง
ไม่มีโอกาสทางการศึกษา ที่ไม่ได้เรียนหนังสือไทย และกลุ่มที่มีโอกาสทางการศึกษาได้เรียน-

หนังสือไทย ซึ่งความแตกต่างของโอกาสทางการศึกษา ทำให้มีภาวะเจริญพันธุ์แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ ๕

แสดงให้เห็นว่าโอกาสทางการศึกษา มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เชิงนัยมีค่าเท่ากับ ๐.๒๘ ซึ่งมีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำมาก

ตารางที่ ๑๐ แสดงร้อยละของความเชื่อทางศาสนาและจำนวนบุตรจำแนกตามอาชีพของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้

อาชีพ	ความเชื่อทางศาสนา			รวม
	๑ - ๒ คน	๓ - ๔ คน	๕ คนและมากกว่า	
<u>น้อย</u>				
- ทำนา ทำสวน	๑.๒๐ (๖)	๒.๐๐ (๑๐)	-	๓.๒๐ (๑๖)
- รับจ้าง	๐.๘๐ (๔)	๑.๐๐ (๕)	-	๑.๘๐ (๙)
- ค้าขาย	-	-	-	-
รวม	๒.๐๐ (๑๐)	๓.๐๐ (๑๕)	-	๕.๐๐ (๒๕)
<u>ปานกลาง</u>				
- ทำนา ทำสวน	๑๐.๘๐ (๕๔)	๑๐.๘๐ (๕๔)	๑.๘๐ (๙)	๒๓.๔๐ (๑๑๗)
- รับจ้าง	๓.๘๐ (๑๙)	๑.๖๐ (๘)	๐.๕๐ (๒)	๕.๙๐ (๒๙)
- ค้าขาย	๓.๒๐ (๑๖)	๑.๕๐ (๗)	๐.๒๐ (๑)	๔.๙๐ (๒๔)
รวม	๑๗.๘๐ (๘๙)	๑๓.๙๐ (๖๙)	๒.๕๐ (๑๒)	๓๔.๒๐ (๑๖๖)
<u>เคร่งครัดมาก</u>				
- ทำนา ทำสวน	๑๘.๖๐ (๙๓)	๑๘.๒๐ (๙๑)	๑๗.๘๐ (๘๙)	๕๔.๖๐ (๒๗๓)
- รับจ้าง	๑.๒๐ (๖)	๓.๖๐ (๑๘)	๑.๐๐ (๕)	๕.๘๐ (๒๙)
- ค้าขาย	๑.๐๐ (๕)	๑.๕๐ (๗)	๑.๒๐ (๖)	๓.๖๐ (๑๘)
รวม	๒๐.๘๐ (๑๐๔)	๒๓.๓๐ (๑๑๖)	๒๐.๐๐ (๑๐๐)	๖๔.๑๐ (๓๑๙)
รวมทั้งหมด	๓๖.๖๐ (๑๘๓)	๔๑.๐๐ (๒๐๕)	๒๒.๕๐ (๑๑๒)	๑๐๐.๑๐ (๕๐๐)

ตารางที่ ๑๐ พบว่าชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำสวน มากกว่า การรับจ้าง และค้าขายทุกกลุ่มระดับความเชื่อ และเมื่อพิจารณาแบบแผนการมีบุตรพบว่า คนที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัด จะมีบุตร ๓ - ๔ คน ร้อยละ ๑๘.๒๐ (๘๖) ซึ่ง ใกล้เคียงกับผู้มีบุตร ๕ คนและมากกว่า ซึ่งมีร้อยละ ๑๓.๘๐ (๘๔) แต่ในกลุ่มที่มีความเชื่อ ทางศาสนาในระดับปานกลาง พบว่ามีบุตร ๑ - ๒ คน และ ๓ - ๔ คน มีแบบแผนการมีบุตร ร้อยละ ๑๐.๘๐ (๕๔) เท่ากัน และเมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม ชาวไทยมุสลิมทุกระดับความ เชื่อและทุกอาชีพ จะมีบุตรโดยทั่วไปประมาณ ๓ - ๔ คน ในอัตราร้อยละ ๔๑.๒๐ (๒๐๕) เป็นอัตราสูงสุด

ดังนั้นจะกล่าวได้ว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ที่มีอาชีพทำนา ทำสวน และมีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัด จะมีแนวโน้มการมีบุตร ๕ คนและมากกว่า เป็นอัตราสูงสุด ส่วนกลุ่มที่มีความเชื่อทางศาสนาปานกลาง มีแนวโน้มที่จะมีบุตรน้อยลงมาจากกลุ่มแรก

ตารางที่ ๑๑ แสดงร้อยละของความเชื่อทางศาสนาและจำนวนบุตร จำแนกตาม
หมวดอายุของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้

ความเชื่อทางศาสนา กลุ่มอายุ(ปี)	จำนวนบุตร			รวม
	๑ - ๒ คน	๓ - ๔ คน	๕ คนและมากกว่า	
น้อย				
๑๕ - ๑๙	-	-	-	-
๒๐ - ๒๔	-	๐.๕๐ (๒)	-	๐.๕๐ (๒)
๒๕ - ๒๙	๐.๒๐ (๑)	๐.๘๐ (๔)	-	๑.๐๐ (๕)
๓๐ - ๓๔	-	๐.๘๐ (๔)	๐.๒๐ (๑)	๑.๐๐ (๕)
๓๕ - ๓๙	๐.๒๐ (๑)	๐.๒๐ (๑)	๐.๕๐ (๒)	๐.๙๐ (๔)
๔๐ - ๔๔	-	๐.๒๐ (๑)	๐.๖๐ (๓)	๐.๘๐ (๔)
๔๕ - ๔๙	-	-	๑.๐๐ (๕)	๑.๐๐ (๕)
๕๐ ปีและสูงกว่า	-	-	-	-
รวม	๐.๔๐ (๒)	๒.๔๐ (๑๒)	๒.๒๐ (๑๑)	๕.๐๐ (๒๕)
ปานกลาง				
๑๕ - ๑๙	๖.๐๐ (๓๐)	๐.๕๐ (๒)	-	๖.๕๐ (๓๒)
๒๐ - ๒๔	๔.๐๐ (๒๐)	๐.๘๐ (๔)	-	๔.๘๐ (๒๔)
๒๕ - ๒๙	๒.๐๐ (๑๐)	๒.๒๐ (๑๑)	๐.๒๐ (๑)	๔.๔๐ (๒๒)
๓๐ - ๓๔	๑.๘๐ (๙)	๒.๖๐ (๑๓)	๐.๘๐ (๔)	๕.๒๐ (๒๖)
๓๕ - ๓๙	๒.๖๐ (๑๓)	๒.๖๐ (๑๓)	๑.๘๐ (๙)	๖.๐๐ (๓๐)
๔๐ - ๔๔	๐.๖๐ (๓)	๒.๕๐ (๑๕)	๑.๕๐ (๗)	๔.๖๐ (๒๕)
๔๕ - ๔๙	๐.๘๐ (๔)	๐.๘๐ (๔)	๐.๘๐ (๔)	๒.๔๐ (๑๒)
๕๐ ปีและสูงกว่า	-	๐.๕๐ (๒)	-	๐.๕๐ (๒)
รวม	๑๗.๘๐ (๘๙)	๑๗.๒๐ (๖๑)	๕.๐๐ (๒๐)	๓๙.๐๐ (๑๗๐)
เคร่งครัดมาก				
๑๕ - ๑๙	๑.๒๐ (๖)	๑.๘ (๙)	๐.๒๐ (๑)	๓.๒๐ (๑๖)
๒๐ - ๒๔	๑.๒๐ (๖)	๒.๐ (๑๐)	๐.๖๐ (๓)	๓.๘๐ (๑๙)
๒๕ - ๒๙	๑.๕๐ (๗)	๓.๒ (๑๖)	๑.๕๐ (๗)	๖.๐๐ (๓๐)
๓๐ - ๓๔	๑.๖๐ (๘)	๓.๐ (๑๕)	๒.๒๐ (๑๑)	๖.๘๐ (๓๔)
๓๕ - ๓๙	๐.๘๐ (๔)	๔.๕ (๒๒)	๓.๖๐ (๑๘)	๘.๙๐ (๔๔)
๔๐ - ๔๔	๑.๖๐ (๘)	๘.๘ (๔๔)	๕.๒๐ (๒๖)	๑๕.๖๐ (๗๘)
๔๕ - ๔๙	๑.๖๐ (๘)	๗.๖ (๓๘)	๒.๖๐ (๑๓)	๑๑.๘๐ (๕๙)
๕๐ ปีและสูงกว่า	๐.๘๐ (๔)	๓.๐ (๑๕)	๑.๖๐ (๘)	๕.๐๐ (๒๕)
รวม	๑๑.๕๐ (๕๘)	๔๖.๕๐ (๒๓๖)	๑๖.๖๐ (๘๓)	๗๔.๖๐ (๓๗๗)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบแผนการมีบุตรของชาวไทยมุสลิม โดยพิจารณาจากความเชื่อทางศาสนาและกลุ่มอายุ ตามตารางที่ ๑๑ พบว่า กลุ่มที่มีความเชื่อเคร่งครัดมาก และมีอายุ ๔๐ - ๔๔ ปี จะมีแบบแผนการมีบุตร ๓ - ๔ คน เป็นอัตราสูงสุด คือร้อยละ ๘.๘ (๕๔) ส่วนกลุ่มอายุอื่น ๆ กระจายไปตามลำดับ

ตารางที่ ๑๒ แสดงร้อยละของความเชื่อทางศาสนาที่เคร่งครัด และจำนวนบุตรจำแนกตามอายุเชิงเศรษฐกิจของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้

ความเชื่อทางศาสนา เคร่งครัด	จำนวนบุตร			รวม
	อายุตามเชิงเศรษฐกิจ	๑ - ๒ คน	๓ - ๔ คน	
๑๔ - ๓๔ ปี	๘.๘๔ (๒๗)	๑๖.๓๙ (๕๐)	๗.๒๑ (๒๒)	๓๒.๔๖ (๔๙)
๓๕ ปี และสูงกว่า	๗.๒๐ (๒๒)	๓๔.๐๒ (๑๑๔)	๓๑.๓๒ (๖๕)	๖๘.๕๔ (๒๐๖)
รวม	๑๖.๐๖ (๕๙)	๕๐.๔๑ (๑๖๔)	๓๘.๕๓ (๘๗)	๑๐๕.๐๐ (๓๐๘)

$$\chi^2 = ๓๓.๕, (df) = ๒ \text{ ความเชื่อมั่นในระดับที่ } .๐๐๑ = ๑๓.๘๑๕$$

Reject $H_0, \alpha = ๐.๒๐$

เมื่อพิจารณาจากกลุ่มอายุตามเชิงเศรษฐกิจ คือ (๑๔ - ๓๔ ปี) นับเป็น Young Adult กับ กลุ่มอายุ ๓๕ ปีและสูงกว่า นับเป็น Old Adult พบว่า ผู้ที่มีอายุเชิงเศรษฐกิจ ๑๔ - ๓๔ ปี ส่วนใหญ่ จะมีแบบแผนการมีบุตร ๓ - ๔ คน เพียงร้อยละ ๑๖.๓๙ (๕๐) แต่ในกลุ่มอายุเชิงเศรษฐกิจ ๓๕ ปีและสูงกว่า จะมีแบบแผนการมีบุตร ๓ - ๔ คน ถึงร้อยละ ๓๔.๐๒ (๑๑๔) และเมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาที่เคร่งครัด ยังมีแบบแผนการมีบุตร ๓ - ๔ คน ถึงร้อยละ ๕๔.๕๑ (๑๖๔)

ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาที่เคร่งครัด แต่มีอายุเชิงเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน มีภาวะเจริญพันธุ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่ .๐๐๑ แสดงว่าชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ที่มีความเชื่อทางศาสนาที่เคร่งครัด และมีอายุเชิงเศรษฐกิจ

ที่ต่างกัน มีการเจริญพันธุ์ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ ๔ และเมื่อพิจารณา
ค่าสัมประสิทธิ์ความมีเงื่อนไขเท่ากับ ๐.๖๐ ซึ่งถือว่ามีพลังสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก

ตารางที่ ๑๓ แสดงความเชื่อทางศาสนาปานกลางและจำนวนบุตร จำแนกตาม
อายุเชิงเศรษฐกิจของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้

ความเชื่อทางศาสนา ปานกลาง อายุเชิงเศรษฐกิจ	จำนวนบุตร			รวม
	๑ - ๒ คน	๓ - ๔ คน	๕ คนและมากกว่า	
๑๕ - ๓๔ ปี	๔๑.๗๖ (๗๑)	๑๑.๓๖ (๒๐)	๒.๔๔ (๕)	๕๖.๕๖ (๙๖)
๓๕ ปีและสูงกว่า	๑๐.๕๔ (๑๘)	๒๔.๐๐ (๔๑)	๘.๘๒ (๑๕)	๔๓.๕๖ (๗๔)
รวม	๕๒.๓๐ (๘๙)	๓๕.๓๖ (๖๑)	๑๑.๒๖ (๒๐)	๑๐๐.๐๐ (๑๗๐)

$\chi^2 = ๔๕.๗๖, (df) = ๒$ ความเชื่อมั่นในระดับที่ .๐๐๑ = ๑๓.๘๑๕

Reject $H_0, c = ๐.๘๖$

ในทำนองเดียวกัน จากตารางที่ ๑๓ พบว่าชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความ
เชื่อทางศาสนาปานกลาง และพิจารณาตามกลุ่มอายุเชิงเศรษฐกิจ กลุ่ม ๑๕ - ๓๔ ปี อันเป็น
Young Adult จะมีแบบแผนการมีบุตร ๑ - ๒ คน เป็นอันับสูงสุด คือร้อยละ ๔๑.๗๖
(๗๑) ส่วนกลุ่มอายุเชิงเศรษฐกิจ ๓๕ ปีและสูงกว่าอันเป็น Old Adult จะมีแบบแผนการมี
บุตร ๓ - ๔ คน เป็นร้อยละ ๒๔.๐๐ (๔๑)

กล่าวโดยทั่วไปได้ว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัด
ปานกลาง แต่ต่างกลุ่มอายุเชิงเศรษฐกิจแบบแผนการมีบุตร มีแนวโน้มต่างกัน กล่าวคือ
คนมีอายุเชิงเศรษฐกิจต่ำกว่าแนวโน้มมีบุตรน้อยกว่าคนอายุเชิงเศรษฐกิจสูงกว่า

ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาปานกลาง แต่มีอายุเชิงเศรษฐกิจ
แตกต่างกัน มีภาวะเจริญพันธุ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๐๑ แสดงว่า
ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาปานกลาง แต่มีอายุเชิงเศรษฐกิจแตกต่างกัน

มีภาวะเจริญพันธุ์แตกต่างกัน ซึ่งผลคลั่งสมมติฐานข้อที่ ๖ และ เมื่อพิจารณาว่าสัมประสิทธิ์ความมีเงื่อนไขเท่ากับ ๐.๕๖ แสดงว่ามีความสัมพันธ์กันสูง

ตารางที่ ๑๔ แสดงร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว
จำแนกตาม เหตุผลว่าผิดหลักศาสนาหรือไม่

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่ผิดหลักศาสนา	๒๔.๕๐ (๑๒๒)
ผิดหลักศาสนา	๗๕.๖๐ (๓๗๘)
รวม	๑๐๐.๐๐ (๕๐๐)

ตารางที่ ๑๔ สหราชอาณาจักรพบว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ส่วนใหญ่ยังมีความคิดเห็นว่าการวางแผนครอบครัวผิดหลักศาสนา ถึงร้อยละ ๗๕.๖๐ (๓๗๘) ส่วนผู้ที่คิดว่าไม่ผิดหลักศาสนา มีเพียงร้อยละ ๒๔.๕๐ (๑๒๒) เท่านั้น

ตารางที่ ๑๕ แสดงร้อยละความเชื่อทางศาสนาต่อทัศนคติในการวางแผนครอบครัวของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้

ความเชื่อทางศาสนา	ทัศนคติในการวางแผนครอบครัว		รวม
	ผิดหลักศาสนา	ไม่ผิดหลักศาสนา	
น้อย	๓.๐๐ (๑๔)	๒.๐๐ (๑๐)	๕.๐๐ (๒๔)
ปานกลาง	๑๕.๖๐ (๗๘)	๑๔.๕๐ (๗๒)	๓๐.๑๐ (๑๕๐)
เคร่งครัดมาก	๕๓.๐๐ (๒๖๕)	๘.๐๐ (๔๐)	๖๑.๐๐ (๓๐๕)
รวม	๗๑.๖๐ (๓๕๗)	๒๔.๕๐ (๑๒๒)	๑๐๐.๐๐ (๕๐๐)

$$\chi^2 = 26.00, (df) = 2 \text{ ความเชื่อมั่นในระดับที่ } .001 = 93.894,$$

Reject $H_0, \alpha = 0.05$

เดือนนี้ เรื่องเกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาพุทธกับ เข้าวัดเกี่ยวข้องกับองค์การเผยแผ่ทัศนคติในการวางแผนครอบครัวว่าจะยึดหลักศาสนาหรือไม่

จากรายการที่ ๑๕พิจารณาความเชื่อทางศาสนาต่อทัศนคติการวางแผนครอบครัวพบว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัดมาก มีทัศนคติว่าการวางแผนครอบครัวผิดหลักศาสนา ถึงร้อยละ ๕๓.๐๐ (๒๖๔) และในกลุ่มที่มีความเชื่อทางศาสนาปานกลาง ก็มีทัศนคติที่ผิดหลักศาสนา ร้อยละ ๑๙.๖๐ (๔๔) ส่วนที่ว่าเป็นผู้ที่ไม่ผิดหลักศาสนาในกลุ่มนี้ เพียงร้อยละ ๑๔.๔๐ (๓๒)

เมื่อเปรียบเทียบโดยส่วนรวม ยังมีผู้มีทัศนคติว่าการวางแผนครอบครัวเป็นการผิดหลักศาสนา ถึงร้อยละ ๓๕.๖๐ (๓๗๕) ส่วนผู้ที่เชื่อว่าเป็นการไม่ผิดหลักศาสนา เพียงร้อยละ ๒๔.๔๐ (๑๒๒) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าผู้ที่มีความเชื่อว่าการวางแผนครอบครัวไม่ผิดหลักศาสนามีเพียง ๑ ใน ๔ เท่านั้น

ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวแตกต่างกัน ในระดับความเชื่อมั่นที่ .๐๐๑

แสดงว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ ๓ และเมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความมีเงื่อนไขมีค่าเท่ากับ ๐.๓๒ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ตารางที่ ๑๖ แสดงร้อยละของความเชื่อทางศาสนาและจำนวนบุตรจำแนกตาม
เหตุผลที่คิดว่าควรวางแผนครอบครัวคิดหลักศาสนาของชาวไทยมุสลิม
ในภาคใต้

ความเชื่อทางศาสนา เหตุผลที่คิดว่าผิด	จำนวนบุตร			รวม
	๑ - ๒ คน	๓ - ๔ คน	๕ คนและมากกว่า	
<u>น้อย</u>				
- ชั่วทารก	-	-	๑.๓๓ (๕)	๑.๓๓(๕)
- ศาสนาห้าม	๑.๓๓ (๕)	๑.๓๓(๕)	-	๒.๖๖(๑๐)
- ผิดประเพณี	-	-	-	-
รวม	๑.๓๓ (๕)	๑.๓๓(๕)	๑.๓๓ (๕)	๓.๙๙(๑๕)
<u>ปานกลาง</u>				
- ชั่วทารก	๓.๙๙(๑๕)	๑.๓๓(๕)	๐.๘๓ (๒)	๕.๙๙(๒๒)
- ศาสนาห้าม	๒.๑๖ (๘)	๗.๙๙(๓๒)	๑.๓๓ (๕)	๑๑.๔๘(๔๕)
- ผิดประเพณี	๒.๑๖ (๘)	๖.๙๒(๑๑)	๒.๖๖ (๑๐)	๗.๙๙(๓๐)
รวม	๘.๒๙ (๓๒)	๑๖.๒๕(๕๘)	๔.๘๒ (๑๗)	๒๙.๓๖(๕๗)
<u>เคร่งครัดมาก</u>				
- ชั่วทารก	๘.๙๙ (๓๖)	๓.๙๙(๑๖)	๓.๙๙ (๑๕)	๑๖.๙๗(๖๗)
- ศาสนาห้าม	๑๑.๖๖ (๔๖)	๒๓.๙๙(๙๐)	๕.๙๙ (๒๑)	๔๑.๖๕(๑๕๗)
- ผิดประเพณี	๘.๙๙ (๓๖)	๙.๒๕(๓๖)	๒.๖๖ (๑๐)	๑๑.๙๐(๔๖)
รวม	๒๗.๖๕(๑๑๑)	๓๗.๒๕(๑๓๖)	๑๒.๖๕ (๕๑)	๗๗.๕๕(๒๙๘)
รวมทั้งหมด	๓๖.๖๐(๑๔๖)	๕๕.๖๒(๑๙๖)	๑๗.๙๙ (๖๗)	๑๐๐.๐๐(๓๙๙)

ตารางที่ ๑๖ พบว่าชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัดมาก และมีเหตุผลว่า การวางแผนครอบครัวผิดหลักศาสนาในประเด็นศาสนาห้ามจะมีบุตร ๓ - ๔ คน เป็นลำดับสูงสุด คือร้อยละ ๒๓.๘๘ (๔๐) รองลงมาคือมีบุตร ๑ - ๒ คน ร้อยละ ๑๑.๖๗ (๔๔) ส่วนกลุ่มที่มีความเชื่อทางศาสนาปานกลางพบว่า มีแบบแผนการมีบุตรสูงในกลุ่มมีบุตร ๓ - ๔ คน เช่นเดียวกัน คือร้อยละ ๘.๔๘ (๓๒) ส่วนในกลุ่มอื่น ๆ กระจายไปตามลำดับ

เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งที่ประชาชนยังเข้าใจว่า การวางแผนครอบครัวยังผิดหลักทางศาสนา หรือศาสนาห้ามมิให้กระทำ ทั้งที่ในข้อบัญญัติจริง ๆ นั้นมิได้กำหนดไว้ ดังเช่นข้อความเรื่องศาสนากับการทำหมั้น การใช้คำในภาษาอิสลาม คำว่า "al Taqeen" แปลว่าการทำหมั้น ซึ่งไม่มีคำสั่งห้ามการทำหมั้นอย่างชัดเจนในพระคัมภีร์กูรานอันประเสริฐ หรือในคัมภีร์ซุนนาห์ (Sunnah) ของพระศาสดามุฮัมมัด อย่างไรก็ตามก็มีความคิดเห็นที่ต่างกันของนักธรรมชาวมุสลิมถือว่าเป็นของต้องห้าม และผิดกฎในข้อแรก เพราะเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนา ข้อสอง เพราะประกอบด้วยการทำให้การสืบต่อลูกหลานของมนุษยชาติต้องหยุดลง แต่นักธรรมบางคน มีความเห็นแตกต่างกัน เวลานูญาตการทำหมั้น เชื่อว่าการทำหมั้นไม่ผิดกฎ มีช่องทางที่จะทำได้ ถ้าโดยจุดประสงค์บางประการ ถ้าจะทำหมั้นเพราะความจำเป็นและประโยชน์ทางสังคม (๔๔)

---

(๔๔) อามัด เอล ชาราบัสซี (Ahmad El-Shara bassy), "ศาสนาอิสลามกับการวางแผนครอบครัว", แปลโดย สิริ นุนาค. สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (กรุงเทพฯ : เทพนิมิตรการพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๔๒.

ตารางที่ ๑๗ แสดงร้อยละของประชากรชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่ต้องการได้
รับรู้ค่าการวางแผนครอบครัว

การวางแผนครอบครัว	ร้อยละ
เคยได้ยินชื่อ	๓๔.๕๐ (๓๗๐)
ไม่เคยได้ยินชื่อ	๖๕.๕๐ (๑๒๐)
รวม	๑๐๐.๐๐ (๔๙๐)

ตารางที่ ๑๗ พบว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ เคยได้ยินชื่อและรู้ข่าวสารของ
การวางแผนครอบครัว ถึงร้อยละ ๓๔.๕๐ (๓๗๐) และไม่เคยได้ยินชื่อเพียงร้อยละ
๖๕.๕๐ (๑๒๐) เท่านั้น ซึ่งแสดงว่าการได้ยินหรือรู้จัก หรือรู้จักชื่อการวางแผน
ครอบครัวนั้น เป็นที่รู้จักกันกว้างขวาง มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ทราบเกี่ยวกับการวางแผน
ครอบครัว ซึ่งน่าจะกล่าวได้ว่า บทบาทของการประชาสัมพันธ์งานด้านนี้ ได้แพร่กระจาย
ไปสู่ประชาชนอย่างได้ผล แต่การที่ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ไม่ยอมรับจดนี้ นับว่าเป็น
ประเด็นที่น่าสนใจยิ่ง

ตารางที่ ๑๘ แสดงร้อยละของความเชื่อแบบดั้งเดิมของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้
เกี่ยวกับยาที่ป้องกันไม่ให้มีบุตร

ความเชื่อแบบดั้งเดิม	ร้อยละ
ใช้น้ำมันดี	๓.๑๑ (๑๔)
ใช้ยาสมุนไพร	๘๔.๔๔ (๔๐๗)
ใช้ตาถา	๑๒.๔๔ (๖๐)
รวม	๑๐๐.๐๐ (๔๘๑)

ตารางที่ ๑๘ พบว่าชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ มีความเชื่อดั้งเดิมในการป้องกัน
มิให้มีบุตร โดยใช้ยาสมุนไพร ถึงร้อยละ ๘๔.๔๔ (๔๐๗) เป็นอันดับสูงสุด รองลงมา
ได้แก่ การใช้ตาถา ร้อยละ ๑๒.๔๔ (๖๐) จำนวนการใช้น้ำมันดีเพียงร้อยละ ๓.๑๑ (๑๔)
เท่านั้น

การที่ประชาชนยังมีความเชื่อเรื่องนี้ อาจจะเป็นแนวทางหนึ่งก็ได้ที่ประชาชนไม่
นิยมไปใช้บริการการวางแผนครอบครัวของหน่วยงานรัฐบาลก็เป็นได้

ตารางที่ ๑๔ แสดงร้อยละของผู้ยอมรับและปฏิบัติการวางแผนครอบครัวของ
ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้

การปฏิบัติในขณะนี้	ร้อยละ
ปฏิบัติตามโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง	๑๑.๒๐ (๔๖)
ไม่ปฏิบัติตาม	๘๘.๘๐ (๔๔๔)
รวม	๑๐๐.๐๐ (๕๐๐)

ตารางที่ ๑๔ แสดงร้อยละของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ต้องการยอมรับและ
การวางแผนครอบครัว จึงพบว่า มีการยอมรับและปฏิบัติกันน้อยมาก ในอัตราร้อยละ
๑๑.๒๐(๔๖) เท่านั้น ส่วนผู้ที่ไม่ยอมรับปฏิบัติกัน มีอัตราค่อนข้างสูง คือร้อยละ ๘๘.๘๐
(๔๔๔)

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อ เสนอแนะ

การศึกษา เรื่องผลกระทบต่อภาวะ เจริญพันธุ์ที่เกิดจากความ เชื่อทางศาสนา และระ เเบียบประ เเพณีของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ นั้น ทำให้ทราบในข้อ เ็จจริงหลาย ประการคือ

๑. อิทธิพลของคำสอนทางศาสนา มีผลต่อระ เเบียบประ เเพณี และความเป็นอยู่ ของชาวไทยมุสลิมทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยมีคัมภีร์ อัลกุรอาน เป็นคัมภีร์หลัก

๒. การวิเคราะห์ความเชื่อทางศาสนา โดยยึดหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติ จากคำสอนของศาสนาอิสลาม เป็นรูปแบบการศึกษา และใช้วิธีการพิจารณาจากการปฏิบัติ เป็นเกณฑ์ตัดสิน เพราะศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มุ่งการปฏิบัติเป็นสำคัญ และการ ปฏิบัติเป็นขั้นตอนสุดท้าย ที่เกิดจากความเชื่อ และการศรัทธา แล้วจึงนำไปสู่การปฏิบัติ พบว่า ประชากรหัวอ่าวมีความเคร่งครัดและปฏิบัติได้มาก ร้อยละ ๖๑.๐๐ (๓๐๕) ประชากรหัวอ่าวอย่างมีความเคร่งครัดและปฏิบัติได้ปานกลาง ร้อยละ ๓๔.๐๐ (๑๗๐) และ ผู้ที่มีความเคร่งครัดน้อยและปฏิบัติได้น้อย มีเพียงร้อยละ ๕.๐๐ (๒๕) จากประชากร ทั้งหมด ๕๐๐ ราย

๓. ในคัมภีร์ภาวะเจริญพันธุ์พบว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทาง ศาสนาที่แตกต่างกัน (เชื่อน้อย เชื่ปานกลาง เชื่อมาก-เคร่งครัดมาก) มีภาวะ เจริญพันธุ์ไม่แตกต่างกัน หรือกล่าวได้ว่า ความเชื่อทางศาสนามีได้มีผลต่อแบบแผนการ มีบุตรของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ซึ่งส่วนใหญ่จะมีแบบแผนการมีบุตร ๓ - ๔ คน และ เมื่อหาค่าเฉลี่ยจำนวนบุตรเกิดรอดเท่ากับ ๒.๔ คน ต่อสตรี ๑ คน

๔. ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาแตกต่างกัน (เชื่อน้อย เชื่ปานกลาง เชื่อมาก-เคร่งครัดมาก) มีความปรารถนาที่จะมีจำนวนบุตรที่แตกต่างกัน

กล่าวคือคนเคร่งครัดมาก มีความต้องการบุตร ๕ คนและมากกว่า ร้อยละ ๓๖.๐๐ (๑๖๐) รองลงมาต้องการบุตร ๓ - ๔ คน ร้อยละ ๒๒.๐๐ (๑๑๐) และแบบแผนการมีบุตรทุก ระดับความเชื่อ มีบุตร ๓ - ๔ คน ร้อยละ ๕๐.๖๐ (๒๕๓) และ ๕ คนและมากกว่า ร้อยละ ๓๔.๔๐ (๑๘๗) ตามลำดับ

๕. ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาแตกต่างกัน (เชื่อน้อย เชื่อบานกลาง เชื่อมาก-เคร่งครัดมาก) และมีระดับการศึกษาแตกต่างกันพบว่า คนที่เคร่งครัดมาก และไม่ได้เรียนหนังสือไทย เป็นกลุ่มที่มีบุตร ๕ คนและมากกว่า สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือร้อยละ ๑๖.๒๐ (๘๑) แต่พิจารณาโดยส่วนรวมทุกระดับความเชื่อและระดับการศึกษา ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ มีแบบแผนการมีบุตร ๓ - ๔ คน

๖. เมื่อจำแนกกลุ่มความเชื่อทางศาสนาปานกลาง กับโอกาสทางการศึกษา ผู้ที่มีโอกาสได้เรียนหนังสือไทย กับกลุ่มที่ไม่ได้เรียนพบว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ที่มีความเชื่อทางศาสนาปานกลาง ที่มีโอกาสได้เรียนภาษาไทย และไม่ได้เรียนภาษาไทย มีภาวะเจริญพันธุ์แตกต่างกัน โดยที่พบว่าคนที่ได้เรียนหนังสือไทย มีแบบแผนการมีบุตร สูงกว่าคนที่ไม่ได้เรียนหนังสือไทย ในสัดส่วนร้อยละ ๓๘.๒๓ (๖๕) : ๑๘.๔๐ (๓๓) ตามลำดับ แต่เป็นแบบแผนการมีบุตรในลักษณะ ๓ - ๔ คน

๗. เมื่อจำแนกกลุ่มที่มีความเชื่อทางศาสนาที่เคร่งครัด ระหว่างผู้ที่มีโอกาสได้เรียนหนังสือไทย กับผู้ที่ไม่ได้เรียนหนังสือไทย พบว่าชาวไทยมุสลิมในภาคใต้นั้น ผู้ที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัด และไม่ได้เรียนหนังสือไทย มีแนวโน้มจะมีบุตร ๕ คน และมากกว่า ในอัตราร้อยละ ๒๖.๕๘ (๘๑) ซึ่งสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

๘. เมื่อพิจารณาถึงอาชีพ ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้มีอาชีพทำนา ทำสวน มากกว่าอาชีพรับจ้างและค้าขาย ทุกระดับความเชื่อทางศาสนา แบบแผนการมีบุตรจะมีลักษณะ ๓ - ๔ คน เป็นส่วนใหญ่ คือร้อยละ ๔๑.๐๐ (๒๐๘) รองลงมาได้แก่ ผู้ที่มีแบบแผนการมีบุตร ๑ - ๒ คน ร้อยละ ๓๖.๖๐ (๑๘๓) แต่ในกลุ่มที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัดมาก และมีอาชีพทำนาทำสวน จะมีแบบแผนการมีบุตร ๕ คนและมากกว่า

ในอัตราร้อยละ ๑๗.๘๐ (๑๗) เป็นกลุ่มสูงสุด

๔. เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุโดยทั่วไปพบว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ทุกระดับความเชื่อ มีการกระจายแบบแผนการมีบุตรทั่ว ๆ ไป ยกเว้นในกลุ่มที่มีความเชื่อเคร่งครัดมาก และอายุ ๔๐ - ๔๔ ปี จะมีแบบแผนการมีบุตร ๓ - ๔ คน เป็นอัตราสูงสุด คือร้อยละ ๘.๘ (๘๘)

๑๐. เมื่อพิจารณาตามกลุ่มอายุเชิงเศรษฐกิจ คือกลุ่ม Young Adult (อายุ ๑๔ - ๓๔ ปี) และกลุ่ม Old Adult (อายุ ๓๕ ปี และสูงกว่า) พบว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัด และเป็นกลุ่ม Old Adult จะมีแบบแผนการมีบุตร ๓ - ๔ คน ถึงร้อยละ ๓๘.๐๒ (๑๑๘) ซึ่งสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ และยังพบต่อไปอีกว่า คนที่มีความเชื่อทางศาสนาที่เคร่งครัด แต่มีอายุเชิงเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน มีการเจริญพันธุ์ต่างกัน ซึ่งในกลุ่มที่มีความเชื่อทางศาสนาปานกลาง ก็จะเป็นไปในทำนองเดียวกัน

๑๑. เกี่ยวกับทัศนคติในด้านการวางแผนครอบครัวพบว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ที่มีความเชื่อทางศาสนาเคร่งครัดมาก มีความคิดว่าการวางแผนครอบครัวผิดหลักศาสนา ถึงร้อยละ ๕๓.๐๐ (๗๖๕) และเมื่อพิจารณาทุกระดับความเชื่อพบว่า ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ยังมีความคิดที่ผิดหลักศาสนา ถึงร้อยละ ๓๘.๖๐ (๓๐๘) และชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ที่มีความเชื่อทางศาสนาที่แตกต่างกัน ก็มีทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัวแตกต่างกันด้วย

๑๒. เมื่อพิจารณาถึงประเด็นและเหตุผลเกี่ยวกับการที่ว่าการวางแผนครอบครัวผิดหลักศาสนานั้น เป็นอย่างไร พบว่าชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ มีเหตุผลว่า เพราะศาสนาห้าม เป็นสัดส่วนสูงสุดทุกระดับความเชื่อ โดยเฉพาะในกลุ่มที่เคร่งครัดมาก ถึงร้อยละ ๔๑.๑๒ (๑๔๕) และมีแนวโน้มจะมีแบบแผนการมีบุตร ๓ - ๔ คน สูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ คือร้อยละ ๒๓.๘๗ (๕๐)

๑๓. ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้รู้และเคยได้ยินคำว่า การวางแผนครอบครัวดี

ซึ่งพวกไม่รู้มีเพียงร้อยละ ๒๘.๕๗ (๑๒๐) เท่านั้น และชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ก็ยังมีความเชื่อแบบดั้งเดิมในการป้องกันมิให้มีบุตร โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับยาสมุนไพร ถึงร้อยละ ๘๘.๕๕ (๕๐๗) จากจำนวนประชากร ๕๘๓ ราย แต่เมื่อถามถึงการปฏิบัติปรากฏว่า ชาวไทยมุสลิมไม่ยอมปฏิบัติในเรื่องการวางแผนครอบครัว เพราะเหตุผลเชื่อว่าศาสนาห้าม ในอัตราส่วนที่สูงมากคือ ร้อยละ ๘๘.๘๐ (๔๔๔)

ข้อเสนอแนะ

ภายใต้ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. เนื่องจากชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ มีความเคร่งครัดต่อธรรมเนียมหรือคำสอนทางศาสนา อันเป็นแนวทางการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ถึงแม้จะพบว่าความเชื่อทางศาสนา มิได้ส่งผลต่อแนวทางการมีบุตรก็ตาม แต่ก็น่าจะส่งเสริมให้ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ได้มีการศึกษาเพิ่มขึ้น เพราะการศึกษาอาจจะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี

๒. การที่ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ มีจำนวนบุตรเกินรองค่านั้น น่าจะเกิดจากสาเหตุที่การศึกษาเรื่องภาวะเจริญพันธุ์โดยทั่วไป มักจะศึกษาจากจำนวนผู้หญิงต่อจำนวนบุตร สถิติมุสลิมมีโอกาสที่จะมีสามีร่วมกับสตรีอื่นในเวลาเดียวกัน หรือในทางกลับกัน อาจระกกล่าวได้ว่า ชาวไทยมุสลิมมีโอกาสมีภรรยาได้มากกว่า ๑ คน ในเวลาเดียวกัน โอกาสที่จำนวนบุตรต่อสตรี ๑ คน จะมีสัดส่วนต่ำลงได้ แต่อาจเกิดจากชายไทยมุสลิมต่อจำนวนบุตร น่าจะทำให้ชายไทยมุสลิมมีบุตรมาก เพราะมีบุตรเกิดจากภรรยาหลาย ๆ คน

๓. ในด้านทัศนคติของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ต่อการยอมรับและการปฏิบัติในเรื่องการวางแผนครอบครัวนั้น ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ว่า จะเป็นการผิดหลักศาสนาหรือไม่ ทั้งในหมู่นักวิชาการชาวมุสลิมเอง หรือบุคคลอื่น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการศึกษา แต่ที่ประชาชนไม่ยอมรับนั้น เป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด น่าจะให้มีการทำการวิจัย

ให้ลึกซึ้ง และ รวดเร็วกว่าข้อมูลที่ชัดเจน ทั้งในตำราผลดีและผลเสีย และความเกี่ยวพันจากคำสอนทางศาสนาด้วย เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น

๔. เกี่ยวกับความเชื่อของชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ ที่มีต่อความเชื่อแบบดั้งเดิม เช่น เชื่อว่ายาสมุนไพร สามารถป้องกันมิให้มีบุตรได้ น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งอีกเรื่องหนึ่ง น่าที่จะได้ศึกษาวิจัยเพิ่มให้ลึกซึ้ง เพราะคาดว่าจะ เป็นประโยชน์ต่อวิชาการ ทั้งทางค้ำววิทยาศาสตร์ สังคม และทันการแพทย์

บรรณานุกรม

กองสำรวจประชากร, การเปลี่ยนแปลงประชากร, (โรเนียว) ๒๕๑๓ - ๒๕๑๔.

กระทรวงสาธารณสุข, เอกสารการศึกษามาระยะเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัว,
(โรเนียว) ๒๕๒๒.

ชจิตภัย บุรุษพันธ์, ไทยมุสลิม, กรุงเทพฯ : แพร์พื้ทยา, ๒๕๑๔.

ข้อมูลจากศูนย์อนามัยแม่และเด็ก เขต ๔ จังหวัดยะลา, กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๒๓.

ซาดา โพธิ์สุนทร, "โครงการส่งเสริมความเป็นอยู่ครอบครัวภาคใต้ จังหวัดสตูล"
สาร ส.ว.ท., (สิงหาคม), ๒๕๒๓.

ศิริเรก ศิริกุลสวัสดิ์, กัมมวิธัสถุ-อาณ, มิถุนายน ๒๕๑๒.

กลมบรรณ บากา (สัมภาชน์) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ ปีศดาปี ๒๕๒๓.

เตียง ผาคโฮสง, "การวิเคราะห์และลำดับที่ของการเกิดเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลง
ระดับการเจริญพันธุ์ใน ๗ จังหวัดของไทย ๑๙๖๑ - ๗๖", เอกสารการ
สัมมนาการศึกษาค้นคว้าความแตกต่างในภาวะเจริญพันธุ์ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย,
๒๕๒๒.

ทวี นภากร, "อิสลามกับการวางแผนครอบครัว" (รวบรวมบทความของ ดร.อะหมัด
ฮัล ฮัสบาฮีร์) อิสลามกับการวางแผนครอบครัว, เอกสารประชุมทางวิชาการ,
ณ กรุงราฮัด ประเทศมอรอคโค, ๑๙๗๑.

บุญสื่อ วันทายนต์, สังคมวิทยาศาสนา, (คำบรรยายมหาวิทยาลัยรามคำแหง), ๒๕๑๘.

ปรีกัต สยามวาลา, ระบอบแห่งความเชื่อถือ, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายสัมพันธ์, ๒๕๖๑.

บากา สันชะกอ, (สัมภาชน์) ชาวไทยมุสลิมในภาคใต้, มิถุนายน, ๒๕๒๓.

ฝ่ายวิจัยประเมินผลกองอนามัยครอบครัว, กรมอนามัย, กระทรวงสาธารณสุข, รายงาน
ประจำปี, (โรเนียว), กุมภาพันธ์, ๒๕๒๒.

พิสุทธิ พะยิติน, และแนวอิสลาม, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายสัมพันธ์, อรุณ-รอธิเภาะฮุ,
๒๕๑๘.

พิระสิทธิ์ คำนวดศิลป์ และคณะ, "สภาวะการคุมกำเนิดในประเทศไทย", เอกสาร
การสัมมนา การพัฒนากับความแตกต่างในภาวะเจริญพันธุ์ในภูมิภาคต่าง ๆ ใน
ประเทศไทย, กรกฎาคม, ๒๕๒๒.

เพ็ญพร อีระสวัสดิ์, "มาตรการทั่วไปที่มีผลกระทบต่อการเพิ่มประชากร", เอกสาร
การสัมมนาทางวิชาการ เรื่องประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต, มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, พฤศจิกายน, ๒๕๒๑.

มะหมัด มุฮัมหมัด, อัล-ฟิกฮุลลาฮ์เยอะฮุ, วารสารสายสัมพันธ์, กรุงเทพฯ : ๒๕๒๓.

มูอาฮิด (นามแฝง), แนะนำศาสนาอิสลาม, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อัล-อียาด, ๒๕๒๑.

มุณีร มุทะหมัด, หลักการศรัทธาในศาสนาอิสลาม, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายสัมพันธ์,
อรุณ-รอธิเภาะฮุ, ๒๕๒๒.

โมฮัมมัด ฮับดุลกาเดร์, ศาสนาอิสลามและชาวไทยมุสลิมใน ๕ จังหวัดภาคใต้,
กรุงเทพฯ : อักษรปรีเสียด, ๒๕๒๑.

ยุวมุสลิมแห่งประเทศไทย, "ความสำคัญของการบำเพ็ญฮัจญ์และอุมเราะฮ์", การบำเพ็ญฮัจญ์,
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วงแสงเี่ยมการพิมพ์, ๒๕๑๖.

รุ่ง แก้วแดง, "ทัศนคติของโต๊ะครูปอเนาะต่อการปรับปรุงปอเนาะเป็นโรงเรียนราษฎร
สอนศาสนาอิสลาม", วิทยานิพนธ์, ๒๕๒๑.

โรมาน อรุณรังษี, ความมั่งคั่งร่ำรวยของอัล-กูรออัน, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาชน,
๒๕๒๑.

ฉวีราภรณ์ แสงมณี, "ประเพณี", กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา, ๒๕๐๔.

สุมพร รัตนวิทย์, พิธีในอิสลาม, กรุงเทพฯ : วุฒิชัยการพิมพ์, ๒๕๒๓.

สุนทร สุรปกิจ, "ปัจจัยที่ส่งผลทำให้สตรีไทยที่ไม่ยอมรับวิธีคุมกำเนิด" วารสารสังคม-
ศาสตร์และการแพทย์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (มกราคม-มีนาคม), เรือนแก้ว-
การพิมพ์, กรุงเทพฯ, ๒๕๒๓.

เสฐียร พันธงศรี, ศาสนาเปรียบเทียบ เล่ม ๑, กรุงเทพฯ : แพร่ศึกษา, ๕๕๑๓.

สมพงษ์ ชิวสันต์, "การศึกษาทัศนคติและพฤติกรรมที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ของชาวไทย
และชาวไทยมุสลิม" วิทยานิพนธ์, ๒๕๑๒.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กองวางแผนประชากรและกำลังคน,
เอกสารกิจกรรมประชากรในประเทศไทย, กรุงเทพฯ : พฤษภาคม, ๒๕๒๒.

เสนีย์ มะคาอะกุล, "การเพิ่มประชากรก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้",
ประชุมและ, ฉบับที่ ๓ กรกฎาคม-สิงหาคม, ๒๕๑๗.

เสาวதிய รุจีอัมพร - จิตต์หมวก, วัฒนธรรมอิสลาม, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล,
๒๕๒๒.

อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์ และ สุภาณี บุญประเทือง, "สำมะโนประชากรและเคหะ ๒๕๑๓",
รายงานวิเคราะห์ฉบับที่ ๓, กรุงเทพฯ : สำนักสถิติแห่งชาติ, ๒๕๒๑.

อุทัย ศิริรัตน์, สังคมวิทยาประยุกต์, กรุงเทพฯ : โอเคียนส์โตร์, ๒๕๑๔.

บรรณานุกรม

- Gavin Jones and Yanes Sunthornthum, Fertility and Contraception in the Rural South of Thailand. (National Economic and Social Development Board). 1971.
- John Knodel and others, A review of Recent Evidence on Contraceptive Prevalence, Fertility and Population Growth. 1980.
- Mohammed Marmaduke Fickhall, Holy Quran. (Pakistan), 1930.
- Muhammad Atiya AL-Ibrashi, "การศึกษาในอิสลาม" การศึกษาในอิสลาม, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาศาสนศึกษาแห่งมหาวิทยาลัยมหิดล), ๒๕๐๔.
- Population Planning Sector, Population and Manpower Planning Division, National Economic and Social Development Board, Report on the Survey of Fertility Behavior in The Context of Demography and Socio-Economic Development of Muslim Society in Thailand. Bangkok Thailand, 1970.
- Ralph L. Beals and Warty Meijer, An Introduction to Anthropology. (The Macmillan Company), 1971.
- Research and Evaluation Section, Family Health Division, Ministry of Public Health, Report on Health Practice and Family Planning, July 1978.
- Sidney Coldstein, Religious Fertility Differentials in Thailand 1960, Population Study, 1970.

Sanya Sunyavivat, Contraceptive Discontinuation : A Pilot Study
in Bangkok, Case Study A, Document 7, 1980.

Thomas H. Fraser, Risenbilar : A Malay Fishing Village in Southern
Thailand. (New York : Cornell University Press), 1960.